

PRÁVNICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE

Katedra práva životního prostředí

Alena Čechtická

**PRÁVO NA PŘÍZNIVÉ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ
V ČESKÉM PRÁVU
A V PRÁVU BRITSKÉ KOLUMBIE**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:

Prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc.

Praha, květen 2009

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

V Praze dne 10. 5. 2009

.....
Alena Čechtická

Poděkování:

Děkuji panu prof. JUDr. Milanu Damohorskému, DrSc., vedoucímu mé diplomové práce, za vstřícný přístup, cenné rady a účinnou pomoc při zpracování. Dále děkuji svým rodičům, paní Vladimíře Holé a advokátům z advokátní kanceláře Gourlay Spencer Wade LLM, West Hastings Street, Vancouver, B. C. za to, že mi umožnili absolvovat v této advokátní kanceláři pracovní stáž, během níž jsem načerpala studijní materiál pro tuto diplomovou práci.

V Praze dne 10. 5. 2009

.....
Alena Čechtická

OBSAH

OBSAH.....	- 4 -
VYSVĚTLIVKY.....	- 6 -
ZPŮSOB OZNAČOVÁNÍ KANADSKÝCH ZÁKONŮ.....	- 6 -
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	- 6 -
ÚVOD.....	- 7 -
1. VYMEZENÍ POJMŮ A JEJICH POJETÍ.....	- 11 -
1.1. ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A JEHO OCHRANA.....	- 11 -
1.2. POJEM ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ.....	- 11 -
1.3. POJEM EKOLOGIE.....	- 13 -
1.4. POJEM PŘÍZNIVÉ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ.....	- 14 -
2. VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY OCHRANY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ.....	- 17 -
2.1. VÝVOJ V ČESKÉ REPUBLICE.....	- 17 -
2.2. VÝVOJ V BRITSKÉ KOLUMBII, RESPEKTIVE V KANADĚ.....	- 20 -
2.3. SROVNÁNÍ VÝVOJE PRÁVNÍ OCHRANY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ.....	- 24 -
3. PRAMENY PRÁVA.....	- 26 -
3.1. PRAMENY PRÁVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	- 26 -
3.2. PRAMENY PRÁVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V BRITSKÉ KOLUMBII.....	- 27 -
4. PRINCIPY PRÁVNÍ OCHRANY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ.....	- 29 -
4.1. PRINCIPY PRÁVNÍ OCHRANY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	- 29 -
4.2. PRINCIPY PRÁVNÍ OCHRANY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V BRITSKÉ KOLUMBII.....	- 32 -
4.3. SROVNÁNÍ PRÁVNÍCH PRINCIPŮ V ČESKÉ REPUBLICE A BRITSKÉ KOLUMBII.....	- 33 -
5. VÝZNAM PRÁVA NA PŘÍZNIVÉ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ.....	- 36 -
5.1. VÝZNAM PRÁVA NA PŘÍZNIVÉ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	- 36 -
5.2. VÝZNAM PRÁVA NA PŘÍZNIVÉ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ V BRITSKÉ KOLUMBII.....	- 37 -
5.3. SROVNÁNÍ VÝZNAMU PRÁVA NA PŘÍZNIVÉ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ V OBOU PRÁVNÍCH ŘÁDECH.....	- 38 -
6. PRÁVO NA PŘÍZNIVÉ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ JAKO ZÁKLADNÍ LIDSKÉ PRÁVO.....	- 39 -

6.1. PRÁVO NA PŘÍZNIVÉ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ V ÚSTAVNÍM ŘÁDU ČESKÉ REPUBLIKY	- 39 -
6.2. PRÁVO NA PŘÍZNIVÉ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ V PRÁVU KANADY.....	- 41 -
6.3. PRÁVO NA PŘÍZNIVÉ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ JAKO ZÁKLADNÍ LIDSKÉ PRÁVO.....	- 42 -
7. PRÁVO NA PŘÍZNIVÉ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ JAKO VEŘEJNÝ STATEK A SUBJEKTIVNÍ PRÁVO	- 44 -
7.1. PRÁVO NA PŘÍZNIVÉ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ JAKO SUBJEKTIVNÍ PRÁVO.....	- 44 -
7.2. PRÁVO NA PŘÍZNIVÉ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ JAKO VEŘEJNÝ STATEK	- 46 -
8. ORGANIZACE OCHRANY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ.....	- 48 -
8.1. ORGANIZACE OCHRANY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	- 48 -
8.2. ORGANIZACE OCHRANY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V BRITSKÉ KOLUMBII	- 50 -
8.3. SROVNÁNÍ ORGANIZACE OCHRANY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	- 54 -
9. VYNUITELNOST PRÁVA NA PŘÍZNIVÉ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST PŘI OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ.....	- 56 -
9.1. VYNUITELNOST PRÁVA NA PŘÍZNIVÉ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ.....	- 56 -
9.2. PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST PŘI OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V ČESKÉM PRÁVU.....	- 56 -
9.2.1. DELIKTNÍ ODPOVĚDNOST V OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	- 56 -
9.2.2. TRESTNĚPRÁVNÍ ODPOVĚDNOST PŘI OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ.....	- 57 -
9.2.3. NÁHRADA ŠKODY ZE ZTRÁT NA ŽIVOTNÍM PROSTŘEDÍ.....	- 58 -
9.3. PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST PŘI OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V BRITSKÉ KOLUMBII	- 60 -
9.3.1. ODPOVĚDNOST ZA PORUŠENÍ NOREM SPRÁVNÍHO PRÁVA.....	- 60 -
9.3.2. TRESTNĚPRÁVNÍ ODPOVĚDNOST PŘI OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ.....	- 61 -
9.3.3. NÁHRADA ŠKODY ZE ZTRÁT NA ŽIVOTNÍM PROSTŘEDÍ.....	- 62 -
9.4. POROVNÁNÍ PRÁVNÍ ODPOVĚDNOSTI PŘI OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ.....	- 63 -
10. PRÁVO NA PŘÍZNIVÉ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ DE LEGE FERENDA.....	- 65 -
10.1. PŘEDPOKLÁDANÝ SMĚR VÝVOJE PRÁVA NA PŘÍZNIVÉ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	- 65 -
10.2. KANADSKÁ LISTINA ENVIRONMENTÁLNÍCH PRÁV (<i>CANADIAN ENVIRONMENTAL BILL OF RIGHTS</i>)	- 67 -
10.3. PRÁVO NA PŘÍZNIVÉ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ DE LEGE FERENDA	- 68 -
ZÁVĚR.....	- 70 -
SUMMARY.....	- 76 -
POUŽITÉ PRAMENY.....	- 79 -
PŘÍLOHA - KARTOGRAFICKÉ SROVNÁNÍ ČESKÉ REPUBLIKY A BRITSKÉ KOLUMBIE.....	- 81 -

Vysvětlivky

Způsob označování kanadských zákonů

Criminal Code, R.S.C. 1985, c. C-46, p. XI, d. I., s. 445.1, a. (1).

Název, místo a rok vydání, kapitola, část, hlava, oddíl, článek.

Ne vždy jsou použity všechny části struktury.

Seznam použitých zkratk

a. – article (článek)

c. – chapter (kapitola)

d. – division (hlava)

p. – part (část)

s. – section (oddíl)

v. – versus (proti)

B. C. P. C. – British Columbia Provincial Court (Soud provincie Britská Kolumbie)

F. C. – Federal Court (Federální soud)

R. S. B. C. – Revised Statutes of British Columbia (novelizované zákony Britské Kolumbie)

R. S. Q. – Revised Statutes of Quebec (novelizované zákony Quebecu)

S. C. – Statutes of Canada (zákony Kanady)

S. C. C. – Supreme Court of Canada (Nejvyšší soud Kanady)

S. O. – Statutes of Ontario (zákony Ontaria)

U. K. – United Kingdom (Spojené království Velké Británie a Severního Irska)

Our common future, that of every Canadian community, depends on a healthy environment. This court has recognized that everyone is aware that, individually and collectively, we are responsible for preserving the natural environment. Environmental protection has emerged as a fundamental value in Canadian society.

Supreme Court of Canada, Canada Ltée (Spraytech, Société d'arrosage) v. Hudson (Town), [2001]

Úvod

Měla jsem odjakživa velmi pozitivní vztah k přírodě a později také k ochraně životního prostředí. Právo životního prostředí mě proto při studiích na právnické fakultě zaujalo, neboť právo je velmi významným nástrojem v ochraně životního prostředí. V budoucnu bych se ráda věnovala tomuto právnímu odvětví teoreticky i prakticky. V létě roku 2008 jsem měla možnost pobývat několik měsíců v Kanadě, ve Vancouveru v provincii Britská Kolumbie. Britská Kolumbie je přímořská země, více než desetkrát větší rozlohy než Česká republika, ale zato s velmi nízkou hustotou obyvatelstva. Oplývá krásnou přírodou a je známá, jako ostatně celá Kanada, svým velmi kvalitním životním prostředím. Kartografické srovnání Britské Kolumbie a České republiky se nachází v příloze této diplomové práce. Ve Vancouveru jsem absolvovala pracovní stáž u advokátní kanceláře Gourlay Spencer Wade LLP, kde jsem se seznamovala s právním systémem Kanady a Britské Kolumbie a protože považuji Kanadu a zejména Britskou Kolumbii za zemi s nejkvalitnějším životním prostředím na světě, zaměřila jsem se na právo životního prostředí. Pro téma své diplomové práce jsem se definitivně rozhodla, když jsem našla návrh Kanadské listiny environmentálních práv (*Canadian Environmental Bill of Rights*), zakotvující pro všechny občany Kanady přímo vynutitelné právo na příznivé životní prostředí; tento průlomový dokument mě zaujal natolik, že jsem se rozhodla problematiku práva na příznivé životní prostředí zpracovat podrobněji.

Ve své diplomové práci používám především komparační metodu, když se pokouším porovnat institut práva na příznivé životní prostředí v českém právu a v právu Britské Kolumbie, postihnout veškeré jeho důležité aspekty a nastínit možný vývoj tohoto práva *de lege ferenda*. Dále používám metodu teleologickou, když posuzuji jednotlivé právní předpisy z hlediska jejich smyslu a prizmatem právních principů, které jejich vznik a aplikaci ovládají. Právo na příznivé životní prostředí jsem ve své

diplomové práci nepojala jen jako ustanovení ústavního zákona, ale především jako jeden ze základních principů právní ochrany životního prostředí. Vycházím zde z přirozenoprávní myšlenky, že právo na příznivé životní prostředí je vlastní každému člověku od narození jako základní lidské právo, podobně jako například právo na život.

V prvních pěti kapitolách své diplomové práce se zabývám jakýmsi širokým obecným úvodem do problematiky. Nejprve porovnávám vymezení základních pojmů vztahujících se k tématu práce v českém právu a v právu Britské Kolumbie. Dále popisuji vývoj právní ochrany životního prostředí a v jejím rámci také práva na příznivé životní prostředí. Tato problematika je pojata poměrně široce, aby podala komplexní přehled o vzrůstu významu práva životního prostředí a postupnému nacházení principu práva na příznivé životní prostředí, který vedl až k jeho zakotvení v právním řádu obou zemí. V další části práce pojednává pro přehled o nejvýznamnějších pramenech práva životního prostředí, zohledňujíc také odlišnost právních systémů obou zemí, tedy odlišnost kontinentálního systému od systému *common law*. Zabývala jsem se také principy právní ochrany životního prostředí, porovnáním jednotlivých principů a jejich pojetí v obou srovnávaných zemích a příčinami shod a odlišností. Obecný úvod do problematiky je zakončen stručnou úvahou o významu práva na příznivé životní prostředí ve srovnávaných zemích, zohlednila jsem způsob jeho zakotvení v právním řádu i obecně přístup laické i odborné veřejnosti k tomuto institutu.

V další části diplomové práce, počínaje kapitolou šestou, se věnuji právu na příznivé životní prostředí v teoretické rovině. Zabývám se zde náhledem na právo na příznivé životní prostředí jako na základní lidské právo, s tím souvisí jeho zakotvení v ústavních systémech obou zemí a důsledky, které toto pojetí má na ochranu životního prostředí. V další části pak práce pojednává o právu na příznivé životní prostředí jako o veřejném statku a o subjektivním právu. V těchto dvou kapitolách zmiňuji také významnou českou judikaturu vydanou k této problematice.

Kapitola osmá a devátá obsahují srovnání praktických rysů a dopadů práva na příznivé životní prostředí v obou zemích. Prostor je v práci věnován organizaci ochrany životního prostředí v obou zemích, zde srovnávám organizaci státní správy,

zabývám se specializovanými orgány této ochrany, věnuji se také roli soudů v ochraně životního prostředí. Dále se věnuji porovnání právní odpovědnosti za porušení práva na příznivé životní prostředí v obou zemích, přičemž zohledňuji situaci, že ani v jedné zemi se nejedná o právo přímo vynutitelné. Zvolila jsem proto v této kapitole širší pojetí práva na příznivé životní prostředí a zabývám se právní odpovědností při ochraně životního prostředí obecně, kdy se toto právo uplatní spíše jako základní právní princip a je vynucováno prostřednictvím norem toto právo provádějících.

Na závěr se věnuji otázce práva na příznivé životní prostředí *de lege ferenda* a uvádím stručný rozbor návrhu Kanadské listiny environmentálních práv (*Canadian Environmental Bill of Rights*), zákona, který bude v případě schválení zásadním průlomem v ochraně životního prostředí, především tím, že zakotvuje přímo vynutitelné právo na příznivé životní prostředí a vybavuje oprávněné osoby právem podat žalobu na ochranu tohoto jejich práva.

Pro právo na příznivé životní prostředí jsem zvolila ve své diplomové práci poněkud širší pojetí, především z důvodu, že toto právo je nedílnou součástí práva životního prostředí a zejména právní ochrany životního prostředí a je třeba jej dle mého názoru takto posuzovat. Druhým důvodem byl poměrně úzký rozsah tohoto tématu. Zvolila jsem tedy komplexní náhled na vývoj, působení a projevy práva na příznivé životní prostředí v kontextu právní ochrany životního prostředí. Vzhledem k úzké spojitosti práva Britské Kolumbie s právem Kanady, neboť normy kanadského práva jsou závazné i pro Britskou Kolumbii, často jsem ve své práci v oblastech, které upravuje kanadské právo a Britská Kolumbie pro ně nemá zvláštní úpravu, vycházela a odkazovala na kanadské právo. Stejně tak v případech, kdy řešená problematika v Britské Kolumbii splývá s problematikou celé Kanady, jako například v kapitole třetí, zabývající se historickým vývojem, nebo v kapitole šesté a sedmé. Pro účely této diplomové práce je tedy při zpracovávání problematiky Kanady míněna současně i problematika Britské Kolumbie a termín „kanadské právo“ je používán dle kontextu *promiscue* s termínem „právo Britské Kolumbie“.

Informace pro svou diplomovou práci jsem čerpala z několika druhů pramenů. Údaje týkající se práva na příznivé životní prostředí a oblastí souvisejících v České

republice jsem čerpala zejména z pramenů literárních a z právních předpisů. Fakta týkající se úpravy tohoto institutu v Kanadě a zejména v Britské Kolumbii jsem získala vzhledem k nedostatku a nedostupnosti kanadské literatury kromě konzultací s kanadskými právníky především ze samotných pramenů práva, tedy zejména z právních předpisů a precedenční judikatury, přičemž jsem používala internetovou databázi kanadských právních předpisů a soudních rozhodnutí dostupnou na adrese <http://www.canlii.ca>. Podle údajů v této databázi jsou mnohé zákony aktuální k 14.1.2009. České právní předpisy jsem používala ve znění aktuálním k datu dokončení rukopisu, tedy ke dni 10.5.2009. Dále jsem využívala časopisové články, veskrze dostupné on-line a internetové portály, zejména portály ústředních správních orgánů v Kanadě i České republice, ale i stránky nejrůznějších institucí zaměřené na vzdělání a osvětu. Internetové zdroje jsou taktéž aktuální k datu dokončení rukopisu, tedy ke dni 10.5.2009, není-li uvedeno jinak.

Při práci jsem narazila na problém týkající se překladu anglických termínů do českého jazyka. Z důvodu odlišnosti právních systémů a jejich institutů občas pro některé slovo nelze nalézt adekvátní výraz v českém jazyce. Abych se vyhnula „kostrbatosti“ překladu, ponechala jsem některé výrazy v textu v původním znění, vyznačené kurzívou.

1. Vymezení pojmů a jejich pojetí

1.1. Životní prostředí a jeho ochrana

Člověk je spolu se všemi živými organismy součástí přírody a zároveň spolu s nimi tvoří biosféru planety Země. Rovnováha dynamického procesu výměny hmoty a energie mezi biosférou a neživým prostředím planety Země vytváří podmínky k životu živých organismů. Jednotlivé ekosystémy mají schopnost autoregulace, ale pouze do určité míry. Moderní doba a technický rozvoj s sebou bohužel přináší i stále se zvyšující zátěž na životní prostředí, takovou, se kterou se už příroda sama vyrovnat nedokáže. Člověku příroda zajišťuje základní podmínky k životu a člověk zároveň jako jediný ze všech živých organismů přírodu vědomě přetváří k uspokojení svých potřeb, přičemž ono přetváření a využívání zdrojů, které příroda poskytuje, nemusí a často nebývá životnímu prostředí ku prospěchu. Pro zachování schopnosti přírody zajistit člověku podmínky k životu i pro mnohé další generace je proto člověk povinen životní prostředí co nejvíce šetřit a chránit. Ochrana životního prostředí, respektive jeho příznivý stav se pozitivně projevuje v mnoha oblastech lidské existence, například v oblasti ekonomické nebo sociální.

Velmi významným nástrojem v ochraně životního prostředí je právo. Právní ochrana životního prostředí v České republice i v Britské Kolumbii pracuje s pojmy životní prostředí, příznivé životní prostředí, ekologie a dalšími. K porovnání pojetí práva na příznivé životní prostředí v obou právních řádech je třeba srovnat i pojetí a význam těchto klíčových pojmů.

1.2. Pojem životní prostředí

Pojem „životní prostředí“ v českém právu upravuje zákon č 17/1992 Sb., o životním prostředí. Zde se uvádí: *„Životním prostředím je vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy*

a energie.“¹ Pojem „životního prostředí“ v právu Britské Kolumbie je definován pro každou normu, která s tímto pojmem operuje, zvláště, nicméně jednotlivé definice se od sebe liší jen minimálně. Definice podle Zákona o ochraně životního prostředí Kanady, platného pro celé území Kanady, zní takto: „*životním prostředím se rozumí součástí Země a zahrnuje:*

(a) *ovzduší, půdu a vodu;*

(b) *všechny atmosférické vrstvy;*

(c) *veškeré organické a anorganické látky a živé organismy; a*

(d) *vzájemné propojené přirozené systémy, které zahrnují součásti uvedené pod písmeny a) až c).*“²

Další definice nalezneme například v Zákoně o životním prostředí a využití půdy: „*Životním prostředím se v tomto zákoně rozumí veškeré vnější podmínky nebo vlivy, za kterých žijí nebo se rozvíjí lidé, živočichové a rostliny.*“³ Stejnou definici obsahuje i Zákon o ekologických rezervacích⁴. Zákon o Ministerstvu pro životní prostředí obsahuje definici takovouto: „*V tomto zákoně, „životní prostředí“ zahrnuje vzduch, půdu, vodu a veškeré ostatní vnější podmínky nebo vlivy, ve kterých žijí nebo se rozvíjí lidé, živočichové a rostliny.*“⁵ Lze říci, že definice v obou právních řádech se nijak významně neliší, český právní řád definici doplňuje uvedením jednotlivých složek životního prostředí, nicméně toto ustanovení druhé věty § 2 ZŽP není definitivním výčtem a proto neovlivňuje přímo šíři pojmu, jehož těžiště je ve větě první.

Shodnost pojetí definice životního prostředí vychází především z toho, že problematika životního prostředí a jeho ochrany byla v minulosti a je dodnes diskutována především na poli mezinárodních konferencí s účastí prakticky všech států vyspělého světa, s postupem času se stále rostoucí účastí zemí rozvojových. Problematika ochrany životního prostředí je problematikou nadnárodní, celosvětovou, protože jen tak je možné v této oblasti dosáhnout pozitivních výsledků. Na mezinárodních konferencích tedy docházelo i k definici pojmu životní prostředí. Organizací UNESCO byla v roce 1967 například přijata tzv. **definice dynamická** od

---

¹ Ustanovení § 2 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí.

² Canadian Environmental Protection Act, 1999, S.C. 1999, c. 33, a. 3 (1).

³ Environment and Land Use Act, R.S.B.C. 1996, c. 177, s. 1.

⁴ Ecological Reserve Act, R.S.B.C. 1996, c. 103, s. 1.

⁵ Ministry of Environment Act, R.S.B.C. 1996, c. 299, s. 1.

norského profesora Wika: „*Životní prostředí je ta část světa, se kterou je živý organismus ve stálé interakci, to znamená, kterou používá, mění a které se musí přizpůsobovat*“, uvádí se také ve znění „*Životní prostředí je soubor všech složek reálného světa na planetě, který vytváří podmínky pro existenci člověka a je s ním ve vzájemné interakci.*“ Na konferenci v Tbilisi v roce 1977 byla přijata tzv. **definice tbiliská**, neboli **systémová**: „*Životní prostředí je systém složený z přírodních, umělých a sociálních složek materiálního světa, jež jsou, anebo mohou být s uvažovaným organismem ve stálé interakci.*“

Ačkoli se každá definice zaměřuje na jiný aspekt životního prostředí, obě vykazují shodné základní pojetí. Definice tohoto pojmu v českém právu i v právu Britské Kolumbie pak zjevně z těchto definic vychází.

1.3. Pojem ekologie

V současné době se v oblastech, zabývajících se životním prostředím, hojně užívá i pojmu „ekologie.“ Definici tohoto pojmu poprvé položil německý filozof a biolog Erns Haeckel v roce 1869. Popsal ekologii jako „*vědu o vzájemných vztazích mezi organismy a jejich prostředím, přičemž pod pojmem prostředí chápeme jak soubor všech okolních neživých činitelů, tak ostatní organismy téhož i jiných druhů.*“ Zhruba o sto let později byla ekologie vnímána jako „*věda o struktuře a funkci přírody.*“ V současné době se nejčastěji používá zjednodušená definice, označující ekologii jako „*vědu o vztazích mezi organismy a jejich prostředím.*“ Ekologie je tedy označována jako věda, v literatuře se však hojně používá přívlastku „ekologický“, když se hovoří o životním prostředí. V České republice se např. v ZŽP setkáme s pojmy „ekologická stabilita“, „ekologická újma.“⁶ V Britské Kolumbii obsahuje definici pojmu „ekologie“ Zákon o ekologických rezervacích⁷, který stanoví, že „*ekologie je věda o vzájemných vztazích mezi lidskými bytostmi, ostatními živočichy nebo rostlinami a jejich životním prostředím.*“ „Ekologickými rezervacemi“ jsou pak ve smyslu tohoto zákona chráněná území, vyznačující se nějakým specifíkem, například vzácnými druhy živočichů nebo rostlin apod.

---

⁶ Ustanovení § 4 a § 10 zákona o životním prostředí.

⁷ Ecological Reserve Act, R.S.B.C. 1996, c. 103, s. 1.

1.4. Pojem příznivé životní prostředí

Pojem „životní prostředí“ je tedy definován poměrně jednoznačně, problém však nastává u pojmu „příznivé životní prostředí.“ Přívlastek „příznivé“ je velmi obtížně definovatelný, neboť co může být v jednom případě považováno za příznivé, v jiném případě pak příznivé nemusí být; míru příznivosti je třeba posuzovat ad hoc. V českém právu není pojem příznivé životní prostředí definován vůbec. V ZZP najdeme definici pojmu znečišťování a poškozování životního prostředí: *„Znečišťování životního prostředí je vnášení takových fyzikálních, chemických nebo biologických činitelů do životního prostředí v důsledku lidské činnosti, které jsou svou podstatou nebo množstvím cizorodé pro dané prostředí. Poškození životního prostředí je zhoršování jeho stavu znečišťováním nebo jinou lidskou činností nad míru stanovenou zvláštním předpisy.“*⁸ Pojem „příznivé životní prostředí“ je tedy definován negativně, jako takové životní prostředí, které není znečištěné nebo poškozené podle definice popsané výše. V České republice hranici znečištění či poškození životního prostředí, resp. konkrétní číselné hodnoty jednotlivých ukazatelů, tedy prakticky stanovení míry příznivosti životního prostředí, zajišťují podzákonné normy. Stanovení těchto hodnot nezávisí tedy na moci zákonodárné, tedy na reprezentantech občanů, kteří v daném životním prostředí žijí, ale na moci výkonné. Tento stav je označován za jeden z hlavních současných nedostatků české právní úpravy životního prostředí.⁹

Stejná situace je i v právu Britské Kolumbie. Ani v právních předpisech, ani v judikatuře, ať už Federálního soudu Kanady, Nejvyššího soudu Kanady, jejichž precedenční judikáty jsou pramenem práva pro celou Kanadu, nebo v judikátech Soudu provincie Britská Kolumbie či Nejvyššího soudu Britské Kolumbie, jejichž precedenty jsou pramenem práva provincie Britská Kolumbie, nenajdeme definici pojmu „příznivé životní prostředí.“ Kanadský Zákon o ochraně životního prostředí, platný na celém území Kanady, deklaruje, že *„ochrana životního prostředí je podstatná pro blaho Kanadčanů a primárním účelem tohoto zákona je přispět k trvale*

---

⁸ Ustanovení § 8 zákona o životním prostředí.

⁹ Blíže v: Damohorský, M.: Právo na příznivé životní prostředí jako základní lidské právo, *Právní stát – současnost a budoucnost*, PF UK, Praha 1998, str. 66.

*udržitelnému rozvoji prevencí znečištění.*¹⁰ Zákon o posuzování vlivů na životní prostředí¹¹ pojem příznivé životní prostředí (*healthy environment*) používá, v ustanovení o účelech, za kterými byl zákon přijat, kdy jako jeden z účelů tohoto zákona uvádí snahu přimět odpovědné úřady, aby učinily opatření k podpoře trvale udržitelného rozvoje a tím dosáhly nebo zachovaly příznivé životní prostředí a zdravou ekonomiku. Zákon o ministerstvu životního prostředí obsahuje několik ustanovení o pravomoci a působnosti ministerstva, z nichž jedno zní: Zajistit a zachovávat optimální kvalitu životního prostředí (*optimum quality environment*) stanovením specifických cílů správy a ochrany půdy, vody, ovzduší a přírodních zdrojů Britské Kolumbie.¹²

Při určování hranic dělicích příznivé životní prostředí od nepříznivého je situace v Britské Kolumbii a v celé Kanadě obdobná jako v České republice. Kanadský Zákon o ochraně životního prostředí hovoří ve své Preambuli mimo jiné o tom, že „*kanadská vláda jde příkladem vládám jednotlivých samostatných územních celků v stanovení standardů životního prostředí, ekosystémových parametrů, pravidel pro určení kvality přírodního prostředí a pravidel chování.*“¹³ Vlády jednotlivých provincií a teritorií, resp. jednotlivá ministerstva potom vydávají právní předpisy, určující konkrétní hodnoty. Skutečné naplnění pojmu příznivé životní prostředí, stanovení hranic povoleného chování a míry příznivosti životního prostředí nezajišťují volené orgány, tedy orgány reprezentující obyvatelstvo, ale moc výkonná.

Na jednu stranu je tato konstrukce pochopitelná. Kdyby měly všechny prováděcí předpisy k zákonům upravujících různé složky životního prostředí, obsahující podrobné číselné údaje, imisní limity apod., projít plnohodnotným zákonodárným procesem, zákonodárný orgán by byl zahlcen. Navíc nelze požadovat po zákonodárcích znalosti na takové úrovni, aby mohli zodpovědně tyto otázky posoudit a rozhodnout o nich. Na druhou stranu nechat rozhodování s takovýmto praktickým dopadem na úřednících ministerstva životního prostředí s sebou přináší především riziko, že díky lobbistům a bohužel také korupci mohou právní předpisy vyšlé

---

¹⁰ Canadian Environmental Protection Act, 1999, c. 33, Declaration.

¹¹ Canadian Environmental Assessment Act, S.C. 1992, c. 37, a. 4 (1) (b).

¹² Ministry Of Environment Act, R.S.B.C. 1996, c. 299, a. 4 (2) (a).

¹³ Canadian Environmental Protection Act, 1999, c. 33, Declaration, Preamble.

z rukou těchto úředníků namísto prospěchu životního prostředí zohledňovat především prospěch společností, podnikajících v oblasti, jíž se předpis týká. Tento problém je bohužel s největší pravděpodobností palčivější v České republice než v Britské Kolumbii, nepoznamenané mnoha lety vlády komunismu, nicméně je nutno brát ho v potaz v obou zemích. Řešením by snad bylo v zákonech přijímaných Parlamenty obou zemí stanovit užší rámec, ve kterém se pak mohou prováděcí předpisy pohybovat.

2. Vývoj právní úpravy ochrany životního prostředí

Ochrana životního prostředí v České republice i v Britské Kolumbii vykazuje mnoho odlišností, od přístupu vlády, organizací i občanů k této problematice, přes význam, který ochrana životního prostředí má, po její právní úpravu, instituce, úpravu odpovědnosti, vymahatelnost právních norem. Vzhledem k tomu, že historický vývoj má obvykle poměrně významný vliv, je zajímavé srovnání rozdílů ve vývoji právní úpravy ochrany životního prostředí v obou zemích.

2.1. Vývoj v České republice

Ochrana životního prostředí se v právu na území dnešní České republiky v dřívějších dobách projevovala spíše v jednotlivých opatřeních k ochraně přírody a krajiny. Jedním z prvních počinů v ochraně lesů a lesní zvěře byly ve 13. století zřizované obory pro divou zvěř, s omezeným přístupem veřejnosti a omezenou možností lesního hospodaření. Zřizování obor lze považovat za vůbec první pokus o regulaci chování lidí k přírodě.

Skutečná právní ochrana životního prostředí v České republice začala nabývat na významu koncem devatenáctého století. Než se však tato tendence projevila v přijetí první normy upravující ochranu životního prostředí, uplynulo ještě půl století. Zákon číslo 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody, byl schválen roku 1956. První návrhy zákona se sice začaly objevovat už na počátku dvacátého století, veškerý další vývoj však přerušila první světová válka.

Po jejím skončení v roce 1918 se ochraně přírody začalo věnovat Ministerstvo školství a národní osvěty. Ministerstvo se snažilo prosazovat zájmy ochrany přírody v rámci své památkové péče, jako například v přidělovém zákoně číslo 81/1920 Sb., který stanovil výjimky při realizaci pozemkové reformy, a to takové, že při převádění rozlehlých panství do státního vlastnictví bylo možno na základě příslibu ochrany přírody a krajiny pozemky nechat ve vlastnictví původního vlastníka. Chráněná území, která tak vznikla, zůstala zachována dodnes a je jich více než sto. Po okupaci během doby trvání Protektorátu Čechy a Morava byla ochrana životního prostředí

pochopitelně zanedbávána. Její úřední agenda byla převedena pod působnost resortu zemědělství a lesnictví a posléze zanikla docela.¹⁴

Po skončení války se začal rozvíjet modernější a pokrokovější náhled na ochranu životního prostředí. Objevovaly se názory, že přírodu je třeba chránit nejen před člověkem, ale také pro člověka. Tato myšlenka vyjadřuje osvícený přístup tehdejších odborníků věnujících se ochraně životního prostředí, neboť nejenže odpovídá myšlenkám vyjádřeným v letech 1983 až 1987 na Brundtlandském výboru OSN postulátem trvale udržitelného rozvoje, ale především je prvním krokem ke zakotvení práva na příznivé životní prostředí.

Po šestiletém projednávání a pozměňování byl dne 1.8.1956 vydán zákon č. 40/1956 Sb., zákon o státní ochraně přírody, který nabyl účinnosti ještě téhož dne. Zákon se zabýval nejen ochranou přírody, ale také ochranou vzhledu krajiny před rušivými či poškozujícími zásahy. Ochranu přírody upravoval zákon pouze obecně, avšak významným přínosem byla úprava speciální ochrany přírody. Zákon zavedl územní ochranu přírody vytvořením institutu chráněných území, a to národních parků a chráněných krajinných oblastí. V těchto chráněných územích byla výrazně omezena volnost osob při jejich užívání, platil zde režim, co není výslovně dovoleno, je zakázáno. Státní orgány ochrany přírody měly poměrně významné pravomoci v povolování zásahů a možnosti intervence v případě porušování této právní normy. V následujícím období byl tento zákon ještě doplněn o několik prováděcích předpisů. Ze zákona už lze vyčíst princip ochrany životního prostředí pro občany, pro jejich zdraví a blaho, tedy základy institutu práva na příznivé životní prostředí. Ochrana přírody v České republice dostala tímto zákonem jasné kontury.

Na základě zákona o státní ochraně přírody došlo také k významnému kroku v územní ochraně přírody a krajiny, a to k vybudování soustavy chráněných území. Byla stanovena kritéria pro výběr území a vyvinut systém hodnocení míry poškození, ohrožení a k tomu adekvátní způsob ochrany. Od roku 1973 začal být stav životního prostředí v chráněných územích pravidelně monitorován, přičemž výstupy z tohoto monitoringu vedly k žádoucí specializaci přístupu k ochraně životního prostředí pro

---

¹⁴ Pekárek, M. – Jančářová, I.: *I. Právo životního prostředí*, I. díl, PF MU, Brno 2002.

jednotlivá území. V rámci projektu Územní průměty významných prvků krajiny byly vypracovány mapy všech krajů tehdejšího Československa, které zachycovaly prvky významné z hlediska přírodovědeckého i ochranného. Ochrana biodiverzity v podobě ochrany živočišných a rostlinných druhů se projevila ve vzniku seznamů ohrožených druhů, tzv. „červených seznamů“.

Dalším významným počinem bylo založení **Státního ústavu památkové péče a ochrany přírody** v roce 1958 a **Krajských středisek státní památkové péče ochrany přírody** při krajských národních výborech. Probíhala také mezinárodní spolupráce, například v Mezinárodní komisi pro ochranu přírody a přírodních zdrojů, jejímž členem byl od založení Státní ústav památkové péče. Kromě zákona o státní ochraně přírody bylo vydáno také několik dalších zákonů, z nichž některé navazovaly na předpisy z dřívější doby a vyznačovaly se jistou kvalitou (např. zákon o vodách z roku 1973 nebo zákon o lesích z roku 1977), jiné nebyly nijak významně přínosné. Jedním ze stěžejních předpisů byl zákon o péči o zdraví lidu z roku 1966, který obsahoval stručná ustanovení o ochraně zdravých životních podmínek.¹⁵ I přes zakotvení některých významných institutů však celkový přínos právních norem týkajících se životního prostředí do roku 1989 nebyl valný, zejména ve srovnání s vývojem právní úpravy ochrany životního prostředí ve vyspělých západních zemích a konkrétně v Britské Kolumbii. Význam a přínos těchto právních norem snížil především přístup státních orgánů při jejich aplikaci, neboť za dob komunismu se obsah právních norem poměrně výrazně lišil od praxe státních orgánů, mnohá ustanovení byla uvedena do praxe a používána chybně a mnohá nebyla používána v praxi vůbec.

Po revoluci se zájem o ochranu životního prostředí obnovil, což se projevilo především zřízením **Ministerstva životního prostředí** dne 19. prosince 1989 zákonem ČNR č. 173/1989 Sb. k 1. lednu 1990 jako ústředního orgánu státní správy a orgánu vrchního dozoru ve věcech životního prostředí. Roku 1991 byla zřízena **Česká inspekce životního prostředí a Státní fond životního prostředí České republiky**. Právo na příznivé životní prostředí našlo své zakotvení v Listině základních práv a svobod a nepřímo též v Ústavě. Spolu s ním bylo v Listině

---

¹⁵ Pekárek, M. – Jančářová, I.: *I. Právo životního prostředí*, I. díl, PF MU, Brno 2002.

zakotveno úzce související právo na informace o životním prostředí. Došlo k novelizaci neaktuálních předpisů stávajících i k přijetí předpisů nových, například zákona o odpadech roku 1991. Roku 1992 byl přijat zákon o životním prostředí, který pojednává o ochraně životního prostředí jako celku, i když velmi stručně. Postupem času se ukazovala nutnost upravit další oblasti v právu životního prostředí, která vzešla z postupného přistupování ČSFR a ČR k mezinárodním úmluvám týkajícím se životního prostředí a transpozicí z toho vzniklých závazků do českého právního řádu.

Plánovaný a poté uskutečněný vstup České republiky do Evropské unie s sebou přinesl nutnost harmonizace českého práva s právem Evropských společenství. České právo se už po roce 1989 inspirovalo právní úpravou této problematiky vyspělejších států, zejména států Evropského společenství, stále ale zbývalo na tomto poli ještě mnoho práce. Bylo přijato několik nových norem, například zákon o právu na informace o životním prostředí v roce 1998 nebo zákon o posuzování vlivů na životní prostředí v roce 2001. Výraznějšími novelizacemi prošly prakticky všechny předpisy týkající se problematiky životního prostředí. V současné době lze říci, že úroveň právní ochrany životního prostředí je srovnatelná s úrovní států Evropského společenství. Právo na příznivé životní prostředí dalšího vývoje nedošlo. Především jeho přímá nevytížitelnost z něj dělá spíše morální apel než cokoli jiného. Působí nicméně nepřímo na novely původních i nově přijímaných zákonů v oblasti životního prostředí, dostává se postupně působením státních i soukromých organizací zabývajících se ochranou životního prostředí do povědomí občanů. Je znakem toho, že Česká republika učinila od pádu komunismu velký pokrok a na své možnosti je státem v oblasti ochrany životního prostředí poměrně vyspělým a uvědomělým.

2.2. Vývoj v Britské Kolumbii, respektive v Kanadě

V Britské Kolumbii probíhal vývoj ochrany životního prostředí na dvou úrovních. Jednak na federální úrovni, neboť Britská Kolumbie je jednou z deseti provincií Kanady (dále má Kanada ještě tři teritoria) a proto je podřízena federálnímu právu, a jednak na úrovni provincie. V oblasti práva životního prostředí je právo kanadských provincií a teritorií poměrně úzce spjata s právem federálním. Na federální úrovni jsou vydávány obecné normy stanovící základní principy práva

životního prostředí, směr vývoje, základní instituty, instituce, procesní postupy, zkrátka právní rámec, v němž se potom právo životního prostředí jednotlivých územních celků pohybuje. Na úrovni zákonů provincie jsou potom vydávány právní předpisy v rámci této federální úpravy, avšak zohledňující konkrétní problémy a potřeby daného územního celku. Ochrana životního prostředí na úrovni provincie má velký význam, neboť v případě ochrany životního prostředí je velmi důležité, aby měly regulující orgány k předmětům regulace věcně i místně blízko.

Britská Kolumbie byla odedávna zemí nesmírného přírodního bohatství a pyšní se dodnes vysokou kvalitou životního prostředí. Právo na příznivé životní prostředí příslušelo lidem odjakživa, ale v Britské Kolumbii jako by si jej lidé i skutečně uvědomovali. Počínaje indiány a konče přistěhovalci ze všech koutů světa, věnovali se i bez zákonem stanovených povinností k životnímu prostředí ohleduplně a výsledek je nasnadě – ne nadarmo přiřazuje Britská Kolumbie ke svému jménu přídomek „Nejlepší místo na Zemi“. Britská Kolumbie se samozřejmě zúčastnila veškerých aktivit v rámci vývoje právní ochrany životního prostředí v Kanadě, o němž bude pojednáno dále, sama nicméně přijala vlastní právní předpisy až v devadesátých letech dvacátého století. Mezi zákony upravující ochranu životního prostředí obecně patřil například **zákon o Fondu pro trvale udržitelný rozvoj** (*Sustainable Development Fund Act*) z roku 1996, **zákon o zlepšení životního prostředí** (*Skagit Environment Enhancement Act*) z roku 1996, **zákon o životním prostředí a užívání půdy** (*Environment and Land Use Act*) z roku 1996, **zákon o ministerstvu životního prostředí** (*Ministry of Environment Act*) z roku 1996, **zákon o ekologických rezervacích** (*Ecological Reserve Act*) z roku 1996, **zákon o posuzování vlivů na životní prostředí** (*Environmental Assessment Act*) z roku 2002 a **zákon o správě životního prostředí** (*Environmental Management Act*) z roku 2003. Britská Kolumbie přijala také zákony speciální, týkající se jednotlivých oblastí životního prostředí, jako například **vodní zákon** (*Water Act*) z roku 1996, **lesní zákon** (*Forest Act*) z roku 1996, ale také například **zákon o ochraně ryb** (*Fish Protection Act*) z roku 1997 a další.¹⁶ Právo na příznivé životní prostředí není

---

¹⁶ Databáze kanadských právních předpisů. Online. Dostupné z: www.canlii.ca [cit. 6.4.2009].

zakotveno ani v jediném z nich, nicméně jako jeden ze základních principů právní ochrany životního prostředí ovládá jeden každý z nich.

Počátky právní ochrany životního prostředí na federální úrovni sahají stejně jako v České republice do konce devatenáctého a počátku dvacátého století. V té době probíhal na úrovni provincie i na federální úrovni výzkum přírodních zdrojů. Jako centrální výzkumné středisko k tomuto výzkumu sloužila **Komise pro ochranu přírody** (*Commission on Conservation*), která byla založena roku 1909, avšak již roku 1921 byla zrušena. V následujícím období nedošlo v této oblasti k žádným významnějším událostem, ostatně doba předválečná, válečná ani meziválečná nijak rozvoji ochrany životního prostředí, tedy ani jeho právní ochrany, nesvědčí. V sedmdesátých letech dvacátého století se význam otázek ochrany životního prostředí na národní i mezinárodní úrovni zvýšil. Roku 1971 vznikl **zákon o federálním ministerstvu životního prostředí** (*Department Environment Act*), který sjednotil nejrůznější orgány na federální úrovni odpovědné za rozmanité aspekty životního prostředí do nově vzniklého **Ministerstva životního prostředí Kanady** (*Department Environment Canada*). V roce 1972 předsedal Kanadčan Maurice Strong první mezinárodní konferenci o životním prostředí ve Stockholmu.¹⁷

Osmdesátá léta dvacátého století v Kanadě byly v oblasti ochrany životního prostředí dekádou značné aktivity a změn. Téma potřeby ochrany životního prostředí se stávalo ústředním bodem zájmu kanadské veřejnosti. Tyto tendence byly spojeny s politickými tlaky ve společnosti. Občané Kanady si začali stále intenzivněji uvědomovat, že životní prostředí je fundamentální podmínkou jejich spokojeného života a že mají právo na to, aby stát vyvíjel veškerou možnou činnost k tomu, aby jim je zajistil.

Došlo k výraznému rozvoji práva na příznivé životní prostředí, které nyní působilo jako základní princip právní ochrany životního prostředí a tak mělo významný vliv na veškerou činnost v této oblasti. V letech 1983 až 1987 se Kanada zúčastnila

---

¹⁷ Blíže v Green Plans. *Environmental History*. Online. Dostupné z: http://greenplans.rrl.org/resources/greenplanningarchives/canada/canada_epr_history.html [cit. 3.4.2009].

Brundtlandského výboru OSN, kde se její zástupci podíleli na vzniku postulátu „trvale udržitelného rozvoje.“ Došlo k vytváření organizací sdružujících subjekty z mnoha oblastí zájmu, jako zástupce obchodníků a podnikatelů, univerzit, sdružení domorodého obyvatelstva, dělnické organizace i organizace zabývající se ochranou životního prostředí. Tyto organizace úzce spolupracovaly s vládou a zabývaly se především výzkumem a plánováním ochrany životního prostředí. Takovouto organizací bylo např. tzv. **Národního uskupení pro životní prostředí a ekonomiku** (*National Task Force on Environment and Economy*), které bylo odpovědné **Kanadské radě ministrů pro životní prostředí** (*Canadian Council of Ministers of the Environment*), nebo tzv. **Kulaté stoly** (*Round Tables*), což byla jakási stálá fóra, kde se setkávaly k diskusi o životním prostředí a jeho ochraně subjekty ze všech oblastí. Další organizací, vládou financovanou, leč autonomní, byla **Le Projet de Sociétés**, která vznikla v roce 1992 dohodou pěti organizací: **Kanadská rada ministrů životního prostředí** (*Canadian Council of Ministers of the Environment*), **Životní prostředí Kanady** (*Environment Canada*), **Mezinárodní institut pro trvale udržitelný rozvoj** (*International Institute for Sustainable Development*), **Výzkumné centrum mezinárodního rozvoje** (*International Development Research Center*), a **Národní Kulatý stůl pro životní prostředí a ekonomiku** (*National Round Table on Environment and Economy*). Tato organizace měla naplňovat cíle stanovené při přípravě a také prezentované na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji (*U.N. Conference on Environment and Sustainable Development* nebo také UNCED) v Rio de Janeiru proběhnuvší v roce 1992.

Problematika životního prostředí a jeho ochrany se stala středem zájmu národní politiky. Za vedení Ministerstva životního prostředí vydal kabinetní výbor federálních ministerstev tzv. **Kanadský zelený plán pro příznivé životní prostředí** (*Canada's Green Plan for a Healthy Environment*). Tento dokument obsahuje komplexní úpravu právní a institucionální ochrany životního prostředí a zakotvuje a upravuje většinu později uzákoněných institutů.¹⁸

---

¹⁸ Blíže v Green Plans. *Environmental History*. Online. Dostupné z: http://greenplans.rrri.org/resources/greenplanningarchives/canada/canada_epr_history.html [cit. 3.4.2009].

Významné právní předpisy byly přijímány až od osmdesátých a spíše v devadesátých letech dvacátého století a později. Jedná se zejména o **zákon o Týdnu životního prostředí** (*Canadian Environmental Week Act*) z roku 1985, **zákon o posuzování vlivů na životní prostředí** (*Canadian Environmental Assessment Act*) z roku 1992 a **zákon o ochraně životního prostředí** (*Canadian Environmental Protection Act*) z roku 1999. Bylo také přijato několik zákonů týkajících se jednotlivých oblastí životního prostředí, například **vodní zákon** (*Canadian Water Act*) z roku 1985, **zákon o zdraví zvířat** (*Health of Animals Act*) z roku 1990, **zákon o ochraně rostlin** (*Plants Protection Act*), ale v některých oblastech byla úprava ponechána jednotlivým územním celkům. Stejně jako v Britské Kolumbii, i v celé Kanadě působí princip práva na příznivé životné prostředí jako důležitý faktor ovládající oblast právní ochrany životního prostředí, ačkoli není přímo zakotven v žádné právní normě, ale pouze v precedenční judikatuře.¹⁹

2.3. Srovnání vývoje právní ochrany životního prostředí

Na historii ochrany životního prostředí se projevuje, že ačkoli se oba státy začaly věnovat právní ochraně životního prostředí prakticky ve stejnou dobu, Britská Kolumbie došla na tomto poli mnohem dále a v současné době je státem co do kvality právní ochrany životního prostředí výrazně vyspělejší. Českou republiku determinovalo čtyřicet let komunismu, kdy zůstala izolována za železnou oponou od západního vývoje a v průběhu tohoto období zde k žádným významnějším událostem v oblasti ochrany životního prostředí nedošlo. Vývoj v Britské Kolumbii je navíc determinován vývojem v Kanadě, která je zemí s jedním z největších přírodních bohatství na světě a zároveň zemí, pro kterou je životní prostředí významným zdrojem příjmů, neboť mnohé oblasti Kanady žijí z například z rybolovu, z dřevařského průmyslu nebo z cestovního ruchu. Kanada si vždy uvědomovala význam životního prostředí a věnovala se také jeho ochraně mnohem více než Česká republika. Prioritní postavení ochrany životního prostředí v Kanadě, tudíž i v Britské Kolumbii, se výrazně projevuje i v historickém vývoji. Po revoluci nabrala Česká republika novou inspiraci v právu západních zemí a začala se ochraně životního prostředí věnovat více. V současné době prochází právo životního prostředí v České

---

¹⁹ Databáze kanadských právních předpisů. Online. Dostupné z: www.canlii.ca [cit. 6.4.2009].

republice velmi dynamickým vývojem, především vzhledem k vstupu České republiky do Evropské unie a z toho vycházející nutnosti harmonizace českého práva s právem Evropských společenství.

3. Prameny práva

Zatímco Česká republika má kontinentální právní systém, historicky vycházející z římského práva, Britská Kolumbie jako provincie Kanady, která je součástí *Commonwealth* (Britského společenství), používá právní systém *common law*. Z toho vychází rozdílnost pramenů práva a způsob zakotvení práva na příznivé životní prostředí v obou právních řádech.

3.1. Prameny práva životního prostředí v České republice

Právo na příznivé životní prostředí je v právu České republiky zakotveno v čl. 35 Listiny a nepřímo také v Ústavě. Ustanovení čl. 35 zastřešuje celou problematiku právní ochrany životního prostředí a k provedení tohoto ustanovení bylo vydáno v oblasti životního prostředí mnoho zákonů. Ty jsou tedy všechny svým způsobem prameny práva na příznivé životní prostředí.

Zákony můžeme členit na několik skupin. K zákonům obecného základu práva životního prostředí řadíme ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky a ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod. Dalšími zákony upravujícími různé aspekty práva životního prostředí v obecné rovině je například zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, nebo zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace, a další.

Zákony upravující organizaci ochrany životního prostředí stanoví působnosti a pravomoci orgánů ochrany životního prostředí. Patří k nim například zákon č. 2/1969, o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, v platném znění, zákon č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa, zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, zákon č. 129/2000 Sb., o krajích. Další skupinou jsou zákony upravující odpovědnost v ochraně životního prostředí, především trestní zákon č. 140/1961 Sb., přestupkový zákon č. 200/1990 Sb. A dále pak jednotlivé speciální zákony upravující jednotlivé oblasti ochrany životního prostředí a stanovící na svém úseku správní delikty.

Do jedné skupiny spadají zákony, které se specializují na konkrétní oblast, případně institut. K takovým zákonům můžeme řadit zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci jakožto normy upravující instituty uplatňující se při prevenci a předcházení ztrátám na životním prostředí. Dále pak zákony upravující jednotlivé složky životního prostředí, jako například vodní zákon č. 254/2001 Sb., lesní zákon č. 289/1995 Sb., zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a další, a nakonec zákony upravující instituty, které jsou zdrojem ohrožení životního prostředí, jako například zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech, zákon č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích, nebo třeba zákon č. 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty.

3.2. Prameny práva životního prostředí v Britské Kolumbii

V Britské Kolumbii funguje právní systém *common law*, což se významně odráží ve skladbě pramenů práva. Vedle ústavních zákonů, mezinárodních smluv a zákonů zde mezi prameny práva patří také precedenty, tedy soudní judikáty a právní obyčeje. Britská Kolumbie jakožto provincie Kanady je vázána dvěma typy právních pramenů; federálními právními předpisy a ostatními prameny práva, platnými pro celé území Kanady a prameny práva provincie Britská Kolumbie.

Nejvýznamnějšími zákony federální úrovní jsou zejména, zákon o posuzování vlivů na životní prostředí (*Canadian Environmental Assessment Act*) z roku 1992, zákon o Týdnu životního prostředí (*Canadian Environmental Week Act*) z roku 1985. Bylo také přijato několik zákonů týkajících se jednotlivých oblastí životního prostředí, například vodní zákon (*Canadian Water Act*) z roku 1985, zákona o zdraví zvířat (*Health of Animals Act*) z roku 1990, zákon o ochraně rostlin (*Plants Protection Act*). Právo na příznivé životní prostředí není upraveno v žádné právní normě. Vyskytuje se explicitně pouze v precedenční judikatuře, například v klíčovém judikátu Nejvyššího soudu Kanady publikovaného pod názvem **Canada Ltée (Spraytech) v. Hudson (Town)**²⁰

---

²⁰ *Canada Ltée (Spraytech) v. Hudson (Town)*, 2001, S.C.C.

Podstatnější roli v oblasti ochrany životního prostředí hraje zákonodárství provincie. K nejvýznamnějším zákonům Britské Kolumbie patří upravující například zákon o ministerstvu životního prostředí (*Ministry of Environment Act*) z roku 1996, zákon o správě životního prostředí (*Environmental Management Act*) z roku 2003, zákon o posuzování vlivů na životní prostředí (*Environmental Assessment Act*) z roku 2002, zákon o Fondu pro trvale udržitelný rozvoj (*Sustainable Development Fund Act*) z roku 1996, zákon o zlepšení životního prostředí (*Skagit Environment Enhancement Act*) z roku 1996, zákon o životním prostředí a užívání půdy (*Environment and Land Use Act*) z roku 1996 nebo zákon o ekologických rezervacích (*Ecological Reserve Act*) z roku 1996. Britská Kolumbie přijala také zákony speciální, týkající se jednotlivých oblastí životního prostředí, jako například vodní zákon (*Water Act*) z roku 1996, lesní zákon (*Forest Act*) z roku 1996, ale také například zákon o ochraně ryb (*Fish Protection Act*) z roku 1997 a další. Právo na příznivé životní prostředí není opět výslovně zakotveno ani v jediném z nich, je však pojmenováno například v precedenčním judikátu Soudu provincie Britská Kolumbie **Regina v. Kenneth Charles Weaver.**²¹

---

²¹ *R. v. Weaver, 2005 B.C.P.C.*

4. Principy právní ochrany životního prostředí

V České republice i v Britské Kolumbii se právní ochrana životního prostředí řídí několika základními principy. Stanovení těchto principů se uplatní při tvorbě norem, při rozhodovacím procesu soudů i při jejich výkladu státními orgány při jejich aplikaci. V českém právu se tyto principy vyskytují v zákoně o životním prostředí, v části Zásady ochrany životního prostředí²², také však v dalších právních normách včetně Ústavy a Listiny. Právo na příznivé životní prostředí není v literatuře²³ přímo jako princip vyjádřeno, lze jej však vyčíst z několika ostatních explicitně vyjádřených principů. V právu Britské Kolumbie lze základní principy vyčíst z jednotlivých zákonů upravujících ochranu životního prostředí, ale také z mnoha precedenčních judikátů.

4.1. Principy právní ochrany životního prostředí v České republice

Základními principy právní ochrany životního prostředí v České republice jsou:

- a) **Princip odpovědnosti původce** – podle tohoto principu každý odpovídá za svou činnost, kterou znečišťuje nebo poškozuje životní prostředí, je povinen nahradit způsobenou škodu, tedy napravit ekologickou újmu, případně zde přichází na řadu deliktní odpovědnost.
- b) **Princip „znečišťovatel platí“** – uplatní se v rámci principu odpovědnosti původce, a to ve formě různých předběžných i následných ekonomických nástrojů a sankcí za poškození životního prostředí.
- c) **Princip prevence** – velmi významný obecný princip, vycházející z faktu, že důsledky poškození životního prostředí jsou často nenapravitelné a je jim proto nutno v co největší míře předcházet. Tento princip nalezneme v zákoně o životním prostředí v podobě povinnosti předcházet ohrožování a poškozování životního prostředí přímo u zdroje a minimalizovat nepříznivé důsledky své

---

²² Ustanovení § 11-16 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí.

²³ Damohorský, M. a kol.: *Právo životního prostředí*, 2. vydání, Praha, C.H.Beck, 2007.

činnosti na životní prostředí²⁴ a v povinnosti zajišťovat sledování působení své činnosti, která znečišťuje nebo poškozuje životní prostředí a znát jeho možné důsledky.²⁵ Významně se tento princip uplatní též v zákoně o posuzování vlivů na životní prostředí.²⁶

- d) Princip předběžné opatrnosti** – je obecnějším vyjádřením principu prevence; jeho podstata je vyjádřena v zákoně o životním prostředí: *„Lze-li se zřetelem ke všem okolnostem předpokládat, že hrozí nebezpečí nevratného nebo závažného poškození životního prostředí, nesmí být pochybnost o tom, že k takovému poškození skutečně dojde, důvodem pro odklad opatření, jež mají poškození zabránit.“*²⁷ Uplatní se zejména při zavádění nových chemických látek a technologií, při zavádění geneticky modifikovaných organismů do životního prostředí a podobně, a to zejména v tom smyslu, že tyto látky, technologie a organismy nesmějí být zavedeny do životního prostředí, aniž byly předtím dostatečně posouzeny a zhodnoceny jejich vlivy a dopady.
- e) Princip trvale udržitelného rozvoje** – *„rozvoj, který současným i budoucím generacím zachová možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.“*²⁸ V praxi to znamená dbát na to, aby společenský a technický rozvoj nebyl na úkor životního prostředí.
- f) Princip odpovědnosti státu** – spočívá v tom, že stát má dbát na šetrné využívání přírodních zdrojů a ochrany přírodního bohatství jakožto jednoho z největších bohatství lidstva. Stát jakožto jednotka s nejvyšší mocí nese odpovědnost vůči občanům za tuto ochranu.
- g) Princip sdílené odpovědnosti** – někdy nahrazuje princip odpovědnosti státu. Spočívá v tom, že pojímá ochranu životního prostředí jako společnou odpovědnost občanů a jejich povinnost se na ochraně životního prostředí podílet. Neukládá občanům však žádné konkrétní povinnosti a neslouží k tomu, aby na jeho základě byly na občanech vyžadovány určité činnosti, případně zdržení se určitých činností. Je pouze morálním apelem, naproti odpovědnosti státu a konkrétních adresátů povinností podle zákonů.

---

²⁴ Ustanovení § 17 zákona o životním prostředí.

²⁵ Ustanovení § 18 zákona o životním prostředí.

²⁶ Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí.

²⁷ Ustanovení § 13 zákona o životním prostředí.

²⁸ Ustanovení § 6 zákona o životním prostředí.

- h) Princip nejvyšší hodnoty** – podle tohoto principu je životní prostředí nenahraditelnou hodnotou, na jehož příznivém stavu závisí zdraví a lidstva a veškerého života na Zemi, náleží mu proto nejvyšší ochrana²⁹.
- i) Princip komplexní a integrované ochrany** – vychází z poznání o provázanosti jednotlivých složek životního prostředí a o dopadech poškození jedné složky na stav složek ostatních; uplatní se při vývoji legislativy pro oblast ochrany životního prostředí a při posuzování vlivů na životní prostředí. Z tohoto principu vychází zákon o integrované prevenci.³⁰
- j) Princip informovanosti a účasti veřejnosti** – za předpokladu, že má každý právo na příznivé životní prostředí a že je ochrana životního prostředí veřejným zájmem, musí mít možnost se na této ochraně podílet. Musí mít tudíž přístup k informacím, které potřebuje, měl by mít možnost podílet se na rozhodovacím procesu blíže než jen volbou zástupců do Parlamentu, možnost zúčastnit se správních řízení, která se jej týkají apod. V českém právu je vyjádřen v zákoně o právu na informace o životním prostředí, v zákoně o posuzování vlivů na životní prostředí a ve stavebním zákoně v podobě účasti na projednávání územně-plánovací dokumentace. Nejvýznamnějším mezinárodním dokumentem je v této oblasti Aarhuská úmluva.
- k) Princip ekonomické stimulace** – princip propojující zájmy ekologické se zájmy ekonomickými. Spočívá v pozitivní i negativní ekonomické stimulaci osob, zejména právnických. Pozitivní ekonomická stimulace je tvořena možnostmi úprav daní, odvodů a poskytnutí dotací³¹, negativní stimulace spočívá v případných sankcích za znečišťování životního prostředí, případně jeho složek a za hospodářské využívání přírodních zdrojů formou placení daní, poplatků, odvodů a dalších plateb.³²

---

²⁹ Ustanovení čl. 35 a čl. 11 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

³⁰ Zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci.

³¹ Ustanovení § 32 zákona o životním prostředí.

³² Ustanovení § 31 téhož zákona.

4.2. Principy právní ochrany životního prostředí v Britské Kolumbii

Zásady právní ochrany životního prostředí jsou pro Britskou Kolumbii stejné jako pro Kanadu. K těm základním principům patří:

- a) **Postulát práva na příznivé životní prostředí (*environmental rights*)** – jak již bylo popsáno výše, osobám přísluší právo na příznivé životní prostředí a také možnost se tohoto práva domáhat proti rušitelům a subjektům do tohoto práva zasahujícím.
- b) **Princip „znečišťovatel platí“ (*polluter pays principle*)** – pevně zavedený princip, nalezneme jej ve federální i v legislatuře provincie. Znečišťovatel je odpovědný nahradit újmu, kterou způsobuje životnímu prostředí, a to ve formě náhrady finančních prostředků vynaložených na odstranění následků jeho činnosti na životní prostředí³³.
- c) **Princip předběžné opatrnosti (*precautionary principle*)** – převzatý z mezinárodního práva životního prostředí. Předpisy týkající se životního prostředí by měly předvídat a snažit se předcházet veškerým potenciálním příčinám poškození či znečištění životního prostředí³⁴. O tomto principu hovoří i Canadian Environmental Assessment Act.
- d) **Princip mezigenerační solidarity (*intergenerational solidarity principle*)** – každá generace má odpovědnost vůči generacím budoucím zanechat přírodní a kulturní dědictví planety alespoň v takovém stavu, v jakém je převzala od generace předchozí³⁵. Posuzování dopadů určitého projektu na životní prostředí budoucnosti požaduje také Canadian Environmental Assessment Act.
- e) **Princip trvale udržitelného rozvoje (*sustainability principle*)** – na tento princip odkazují právní předpisy i judikatura týkající se životního prostředí velmi často. Je spojený s principem mezigenerační solidarity, jedná se o způsob rozvoje lidské společnosti, kdy hospodářský a kulturní vývoj není na úkor životního prostředí, které tudíž zůstává zachováno v co nejméně snížené kvalitě.³⁶

---

³³ Srov. např. *Imperial Oil Ltd. v. Quebec (Minister of the Environment)*, 2003 S.C.C.

³⁴ Srov. např. *Canada Ltée (Spraytech) v. Hudson (Town)*, 2001, S.C.C.

³⁵ Srov. např. *Imperial Oil Ltd. v. Quebec (Minister of the Environment)*, 2003 S.C.C.

³⁶ Srov. např. *Canada Ltée (Spraytech) v. Hudson (Town)*, 2001, S.C.C.

- f) Princip odpovědnosti státu veřejnosti (*public trust principle*)** – podle tohoto principu občané, jejichž zdraví a spokojenost závisí na stavu životního prostředí, dají státu „důvěru k jeho ochraně“ a učiní jej odpovědným za ochranu životního prostředí; stát je potom povinen pro své občany tuto ochranu životního prostředí zajistit.³⁷
- g) Princip inherentní hodnoty (*inherent value principle*)** – tento princip vychází ze skutečnosti, že ekosystémy mají svou inherentní hodnotu, mají tedy být chráněny nejen pro užitek, který přinášejí lidem, ale protože jsou důležité samy o sobě.³⁸
- h) Princip kumulace vlivů (*cumulative effects principle*)** – tento princip je významný především pro posuzování vlivů na životní prostředí. Podle něj je totiž třeba posuzovat nejen dopad jednotlivého konkrétního projektu, ale také dopady případných selhání nebo nehod, které by mohly v souvislosti s projektem nastat a především kumulativní posouzení vlivů konkrétního projektu v kombinaci s vlivy projektů jiných³⁹.
- i) Princip ekologické integrity (*ecological integrity principle*)** – platí například pro zakládání národních parků a chráněných rezervací, pro umělé vypuštění živočichů nebo vysazení rostlin do volné přírody; spočívá v nutnosti nenarušit přirozené vztahy organismů žijících v jednom ekosystému.⁴⁰
- j) Princip přístupu k informacím (*access to information principle*)** – občané mají právo na přístup k informacím o životním prostředí a zároveň politikové a úředníci jsou občanům odpovědní za své činy v oblasti životního prostředí.⁴¹

4.3. Srovnání právních principů v České republice a Britské Kolumbii

Formulace základních postulátů vždy provázela rozvoj právních odvětví; základní zásady vyjadřují pro každé právní odvětví jeho účel, vytčené cíle, přístup a způsob pojetí právní úpravy. Mnoho zásad ochrany životního prostředí se poprvé objevilo v mezinárodních dokumentech jako výsledek jednání na mezinárodním poli, například princip trvale udržitelného rozvoje ve zprávě o životním prostředí komise OSN pro životní prostředí Naše společná budoucnost, nebo v Deklaraci o životním

---

³⁷ Srov. Např. *British Columbia v. Canadian Forests Products Ltd.*, 2004 S.C.C.

³⁸ Srov. např. *British Columbia v. Canadian Forests Products Ltd.*, 2004 S.C.C.

³⁹ Srov. např. *Canadian Environment Assessment Act*.

⁴⁰ Srov. např. *Canada National Parks Act*.

⁴¹ Srov. např. *Canadian Environment Assessment Act* nebo *Canadian Environmental Protection Act*.

prostředí z Rio de Janeiro. Z tohoto důvodu najdeme v českém právu i v právu Britské Kolumbie mnoho společných principů, i když jsou třeba odlišně formulovány, vyjadřují v podstatě tutéž myšlenku.

Je zajímavé, že ačkoli v Britské Kolumbii není princip práva na příznivé životní prostředí vlastně výslovně vyjádřen v žádné právní normě, je v literatuře zařazován hned na první místo mezi základními zásadami právní ochrany životního prostředí. Naproti tomu v České republice, ačkoli je tento princip zakotven v Listině základních práv a svobod, mezi principy jej literatura neuvádí. Princip „znečišťovatel platí“ je jakožto základní princip použití ekonomických nástrojů v oblasti ochrany životního prostředí součástí obou právních řádů, ovšem v České republice prakticky spadá pod pojem principu prevence, který se jako takový v právu Britské Kolumbie nevyskytuje. Stejně tak má své místo v právních obou zemí princip předběžné opatrnosti, princip trvale udržitelného rozvoje a princip odpovědnosti státu. Princip sdílené odpovědnosti není v právu Britské Kolumbie explicitně vyjádřen, ale jeho podstatu, tedy uvalení odpovědnosti za příznivé životní prostředí na občany, najdeme v principu mezigenerační solidarity. Zde je však rozšířen ještě o aspekt ochrany životního prostředí pro budoucí generace, který není sám o sobě vyjádřen v českém právu. Jeho podstata odpovídá však principu trvale udržitelného rozvoje. Princip nejvyšší hodnoty v českém právu odpovídá kanadskému principu inherentní hodnoty, který je pouze vyjádřen více filozoficky, princip komplexní a integrované ochrany vyjadřuje tutéž myšlenku jako princip kumulace vlivů. Princip informovanosti a účasti veřejnosti v českém právu odpovídá principu přístupu k informacím v Britské Kolumbii. V českém právu najdeme dále princip ekonomické stimulace, z poloviny odpovídající principu „znečišťovatel platí“, tato zásada výslovně v právu Britské Kolumbie vyjádřena není, nicméně i Britská Kolumbie používá ekonomické nástroje jako významný prvek v právní ochraně životního prostředí. V českém právu chybí zakotvení alternativy kanadského principu ekologické integrity. Tento princip u nás platí také, zejména v oblasti ochrany zvířat a rostlin, ale zjevně není považován za jeden z hlavních principů.

Na tomto srovnání vidíme, že i přes odlišné právní systémy, odlišnou historii ochrany životního prostředí, odlišný význam připisovaný ochraně životního prostředí a s ohledem na různé teoretické přístupy k této problematice, kdy se významy

připisované jednotlivým principům mohou lišit, lze říci, že principy této ochrany se v podstatě v obou právních řádech shodují. Mnohé z nich vycházejí z mezinárodních konferencí, kterých se obě země zúčastnily společně, případně se zde projevuje inspirace České republiky právními řády vyspělých zemí, které jsou v otázce ochrany životního prostředí v podstatných, základních bodech sjednoceny.

5. Význam práva na příznivé životní prostředí

Míra významu, jaký je ochraně životního prostředí a také právu na příznivé životní prostředí v obou zemích přisuzován, se projevuje také v zakotvení tohoto práva v právních normách, v jeho využívání a aplikaci. Je proto důležité se u významu těchto institutů v obou zemích krátce zastavit.

5.1. Význam práva na příznivé životní prostředí v České republice

V České republice můžeme význam práva na příznivé prostředí v právu ochrany životního prostředí posoudit podle několika ukazatelů. Hlavním z nich je jeho pozice v právním řádu. Právo na příznivé prostředí je zakotveno v Listině základních práv a svobod a nepřímo také v Ústavě. Jako ústavní právo a základní lidské právo požívá nejvyšší právní síly. Tato pozice by vypovídala o tom, že je tomuto právu v právní teorii skutečně připisována velká důležitost. Podstatným znakem tohoto práva je však neexistence jeho přímě vynutitelnosti, lze se ho domáhat pouze v rámci zákonů, které ustanovení o tomto právu upravují. V důsledku toho působí právo na příznivé životní prostředí spíše jako právní princip, jako výkladová pomůcka, jako etický a morální princip. Je proto zajímavou teoretickou konstrukcí, chybí mu ale praktický význam. V důsledku toho se právo na příznivé životní prostředí netěší nijak významné pozornosti z řad odborníků na právo životního prostředí, publikací zabývajících se touto tematikou nalezneme velmi málo, jedná se z velké části o články v odborné literatuře. Bylo vydáno také několik judikátů týkajících se práva na příznivé životní prostředí, vesměs se zabývají jeho teoretickou konstrukcí. Tyto judikáty představují významný přínos právní teorii. Přesto však lze říci, že právo na příznivé životní prostředí si našlo v českém právním řádu postupně své místo a jeho význam stoupá spolu s významem právní ochrany životního prostředí. Jeho koncepce přispívá k posilování povědomosti obyvatel o ochraně životního prostředí, k uvědomování si důležitosti kvality a čistoty životního prostředí pro běžný život a pro budoucnost Země a toto právo má velký potenciál stát se účinným nástrojem při vynucování dodržování právních norem oblasti ochrany životního prostředí.

5.2. Význam práva na příznivé životní prostředí v Britské Kolumbii

V Britské Kolumbii i v Kanadě celkově je ochrana životního prostředí módou a životním stylem. Má tam také větší tradici než u nás, neboť Britská Kolumbie neprošla obdobím komunismu, který na ochranu životního prostředí nekladl prakticky žádný důraz. O významu práva na příznivé životní prostředí v právní ochraně životního prostředí dobře svědčí emotivní vyjádření soudce Nejvyššího soudu Kanady v klíčovém judikátu **Spraytech v. Hudson**: „*Naše společná budoucnost, každé kanadské komunity, závisí na příznivém životním prostředí. Tento soud si uvědomuje, že každý si je vědom toho, že jednotlivě i kolektivně jsme odpovědní za zachování přírodního prostředí. Ochrana životního prostředí se stala základní hodnotou kanadské společnosti.*“⁴² V judikátu Soudu provincie Britská Kolumbie **Regina v. Kenneth Charles Weaver**, který cituje výše zmíněný judikát, se pak dočteme: „*Na tomto případě je zřejmé, že Parlament a legislativa této země i veřejnost této země považují ochranu životního prostředí za významnou hodnotu, neboť životní prostředí, samo o sobě, má pro lidstvo značnou hodnotu. Je spojeno s naším zdravím, blahobytem, naší identitou a naší úctou k půdě. Vlastně můžeme dnes říci, životní prostředí a jeho zdraví nemá vztah pouze k blahobytu lidského druhu, ale tyto zdroje nepatří samy o sobě pouze Kanadánům, ale patří celému lidstvu pro užitek jejich a generací příštích.*“⁴³

Právo na příznivé životní prostředí je v Britské Kolumbii pouze principem, nikoli přímo právní normou. Má však velký význam pro osvětovou činnost, státní orgány ochrany životního prostředí působí na vědomí obyvatel o ochraně životního prostředí apelováním na jejich právo na příznivé životní prostředí a připomínám jejich odpovědnosti za kvalitu životního prostředí vůči ostatním obyvatelům současným i budoucím. V soudních sporech, ať už se týkají oblasti životního prostředí přímo nebo nepřímo, soudci často citují výše zmíněné judikáty a ve svých rozhodnutích se tímto přístupem řídí. A nakonec, právní konstrukce práva na příznivé životní prostředí je klíčovým ustanovením návrhu Kanadské listiny environmentálních práv,⁴⁴ na němž celá koncepce tohoto přelomového dokumentu stojí.

---

⁴² *Canada Ltée (Spraytech) v. Hudson (Town)*, 2001, S.C.C.

⁴³ *R. v. Weaver*, 2005, B.C.P.C.

⁴⁴ Canadian Environmental Bill of Rights.

5.3. Srovnání významu práva na příznivé životní prostředí v obou právních řádech

Ač je v českém právu právo na příznivé životní prostředí výslovně zakotveno v ústavním zákoně, jeho význam trpí na nemožnosti jeho přímé aplikace a neexistence přímé vynutitelnosti. Působí tak spíše svou morální silou. Jeho vyjádření v Listině práv a svobod však vypovídá o tom, že význam, který je tomuto právu přisuzován, není malý. Toto ustanovení nabízí mnohé možnosti, v současné době jich zákony týkající se ochrany životního prostředí příliš nevyužívají, ale *de lege ferenda* by bylo možno uvažovat především o zavedení přímé vynutitelnosti tohoto práva, ale i o rozšíření jeho působnosti i na právnické osoby. Návrh nového trestního zákona už z tohoto práva nepřímou vychází, když upravuje stávající i několik nových skutkových podstat trestných činů proti životnímu prostředí dokonce v samostatné hlavě nového trestního zákoníku.

V právu Britské Kolumbie je právo na příznivé životní prostředí využíváno podstatně více, především tedy jako princip ovládající celou oblast právní ochrany životního prostředí. Projevuje se nejen v zákonech na ochranu životního prostředí, ale především ovlivňuje rozhodování soudů, které tento postulát nezřídka zmiňují v odůvodněních svých rozhodnutí a při svém rozhodování se jím řídí. Konečně se nyní uplatňuje v návrhu Kanadské listiny environmentálních práv (*Canadian Environmental Bill of Rights*), kde dochází uplatnění jako přímo vymahatelné základní lidské právo, na jehož obranu jsou oprávněné subjekty vybaveny žalobou na jeho nerušení a kde se projevují i spojené instituty, jako je například právo na informace o životním prostředí nebo odpovědnost státu. Právo životního prostředí je velmi dynamickým oborem a právo na příznivé životní prostředí má velký potenciál stát se skutečně účinným nástrojem v ochraně životního prostředí.

6. Právo na příznivé životní prostředí jako základní lidské právo

V České republice i v Britské Kolumbii je právo na příznivé životní prostředí poято jako základní lidské právo. V České republice toto pojetí vyjadřuje jeho zakotvení v Listině základních práv a svobod, v Kanadě především judikát Nejvyššího soudu Kanady *Spraytech v. Hudson*,⁴⁵ v Britské Kolumbii především judikát Soudu provincie Britská Kolumbie *R. v. Weaver*.⁴⁶

6.1. Právo na příznivé životní prostředí v ústavním řádu České republiky

Jak vznikal a postupně se zvyšoval význam právní ochrany životního prostředí, začala se ustanovení o ochraně objevovat v ústavách a základních zákonech evropských států, včetně České republiky. V českém právu se poprvé objevuje ustanovení o ochraně životního prostředí v ústavním zákoně v roce 1960, a to jako velmi proklamativní ustanovení, zakotvující povinnost státu chránit přírodu a krajinu, v čl. 15 Ústavy Československé socialistické republiky: „*Stát pečuje o zvelebování a všestrannou ochranu přírody a o zachování krajinných krás vlasti, aby tím vytvářel stále bohatší zdroje blahobytu lidu a vhodné prostředí, které by prospívalo zdraví pracujících a umožňovalo jejich zotavení.*“⁴⁷ Tato norma ještě nevyužívá formu práva na příznivé životní prostředí, tato koncepce příliš neodpovídala totalitní politice. Ustanovení by to bylo průlomové, ovšem v případě, kdy by stát své takto zakotvené povinnosti dostál a skutečně vyvíjel činnost k „ochraně přírody a zachování krajinných krás vlasti“, ovšem stejně jako drtivá většina ostatních, efektně znějících ustanovení této ústavy, zůstalo i toto pouze emotivně znějícím provoláním, aniž se jakkoliv projevilo v praxi. Životní prostředí, ostatně stejně jako ostatní oblasti, na něž měla vláda vliv, utrpělo v dobách totality v České republice takovou újmu, že se z ní země vzpamatovává dodnes a některých trvalých následků se nezbaví nikdy. Stát dnes vynakládá na odstranění starých ekologických zátěží a sanací poškozených oblastí velké sumy ze státního rozpočtu.

---

⁴⁵ *Canada Ltée (Spraytech) v. Hudson (Town)*, 2001, S.C.C.

⁴⁶ *R. v. Weaver*, 2005, B.C.P.C.

⁴⁷ Ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky.

Určitou změnu prodělala výše zmíněná ustanovení přijetím ústavního zákona č. 100/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé federativní republiky. Ustanovení čl. 12 stanovilo, že „výkon vlastnického nebo užívacího práva nesmí poškozovat lidské zdraví, životní a přírodní prostředí nad míru nezbytně nutnou a podle ustanovení čl. 15 stát dbá o vytváření ekologické rovnováhy ochranou přírody a péčí o tvorbu a ochranu zdravého životního prostředí i o šetrné využívání přírodních zdrojů.“⁴⁸ Novinkou je zde určité omezení vlastnického práva, důležitý krok v právní ochraně životního prostředí. Koncepce práva na příznivé životní prostředí však stále ještě není v zákoně znatelná.

Právo na příznivé životní prostředí se tedy objevilo až v současné právní úpravě, a to hned v Preambuli Ústavy⁴⁹, kde se mimo jiné prohlašuje „odhodláni společně střežit a rozvíjet zděděné přírodní a kulturní, hmotné a duchovní bohatství.“ Ústava dále obsahuje v čl. 7 ustanovení zakotvující povinnost státu „dbát o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství.“ V Preambuli Listiny⁵⁰ na ochranu životního prostředí odkazuje ustanovení, kterým si zákonodárci „připomínají svůj díl odpovědnosti vůči budoucím generacím za osud veškerého života na Zemi.“ Klíčové ustanovení, které garantuje právo na příznivé životní prostředí, je pak obsaženo v čl. 35 odst. 1 Listiny:

- „(1) Každý má právo na příznivé životní prostředí.
(2) Každý má právo na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů.
(3) Při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.“⁵¹

Právo na příznivé prostředí je v současné době v ústavách spojováno s právem na život a zdraví a také s povinností životní prostředí chránit a regulovat své chování v tom smyslu, aby nepoškozovalo životní prostředí nad určitou míru. Tato hranice určuje jednak míru příznivosti životního prostředí, jednak stanovuje, do jaké míry je

---

⁴⁸ Ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

⁵⁰ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.

⁵¹ Ústavní zákon č. 2/1992 Sb., Listina základních práv a svobod.

určité chování vůči životnímu prostředí přijatelné a v souladu s právními předpisy a ve kterém okamžiku se mění na chování protiprávní, z něž vyplývají pochopitelně i sankce.

6.2. Právo na příznivé životní prostředí v právu Kanady

Britská Kolumbie jakožto provincie Kanady svou vlastní ústavu nemá. Kanada je součástí Britského společenství, je konstituční monarchií, v čele má britskou hlavu státu, nyní královnu Alžbětu II. Zástupcem královny na území Kanady je Generální guvernér. Nezávislost na Velké Británii získala Kanada mírovou cestou přijetím **Zákona o Britské Severní Americe**,⁵² který je v právním řádu Kanady označován jako **Ústava 1867**⁵³ a **Zákonem o Kanadě**,⁵⁴ jehož část označená jako **Ústava 1982, doložka B Zákona o Kanadě**,⁵⁵ je v současné době platnou a účinnou ústavou Kanady. Součástí Ústavy 1867 je **Kanadská listina práv a svobod**.⁵⁶ Ani ústava, ani listina neobsahují žádné ustanovení týkající se životního prostředí ani práva na příznivé životní prostředí. Některé provincie však přijaly zákony přímo zakotvující právo občanů na příznivé životní prostředí. Britská Kolumbie touto cestou nešla, ale například Quebec přijal roku 1972 **Zákon o kvalitě životního prostředí**, ve kterém stanoví: „Každý má právo na příznivé životní prostředí a jeho ochranu a na ochranu (rostlinných a živočišných) druhů žijících v tomto prostředí, a to v rozsahu podle tohoto zákona a prováděcích předpisů vydaných podle tohoto zákona.“⁵⁷ Ontario přijalo roku 1993 **Listinu ekologických práv**, kde se v preambuli uvádí: „Občané Ontaria mají právo na zdravé životní prostředí (healthful environment). Za jeden z cílů zákona je pak vytyčována ochrana práva na zdravé životní prostředí.“⁵⁸

I v Britské Kolumbii je však právo na příznivé životní prostředí považováno za jedno ze základních lidských práv. To, že není explicitně zakotveno v žádné právní normě platné pro Britskou Kolumbii, neznamená, že Britská Kolumbie má k této problematice jiný přístup. V otázkách týkajících se životního prostředí vystupuje

---

⁵² British North America Act 1867, (U.K.).

⁵³ Constitution Act, 1867 (U.K.), 30 & 31 Victoria, c. 3.

⁵⁴ Canada Act 1982 (U.K.), 1982, c. 11.

⁵⁵ The Constitution Act, 1982, being Schedule B to the Canada Act 1982 (U.K.), 1982, c. 11.

⁵⁶ Canadian Charter of Rights and Freedoms.

⁵⁷ Environment Quality Act, R. S. Q., c. 1, d. III.1, a. 19.1.

⁵⁸ Environmental Bill of Rights, 1993, S.O. 1993, c. 28, Preamble, Purposes of Act.

Kanada velmi jednotně, i přes rozdíly v úpravách problematiky v právních řádech jednotlivých provincií a teritorií. K sjednocení právních přístupů napomáhají i precedenční judikáty Federálního soudu a Nejvyššího soudu Kanady, které jsou závazné pro všechny soudy Kanady. Právo na příznivé životní prostředí se vyskytuje ve dvou klíčových judikátech. Jedním z nich je judikát Nejvyššího soudu Kanady **Ontario v. Canadian Pacific Ltd.** z roku 1995, kde najdeme větu: „...základní a široce sdílená hodnota je skutečně závažně narušena znečištěním životního prostředí; je to hodnota, kterou označujeme jako právo na bezpečné životní prostředí (*safe environment*).“⁵⁹ Dalším významným precedentem je rozsudek Federálního soudu **Animal Alliance of Canada v. Canada (Attorney General)** z roku 1999. V něm nejdeme ustanovení: „V případě opomenutí na straně ministerstva..., je soud oprávněn napravit toto opomenutí, v případě, kdy se strana domnívá, že nedodržením předepsaného postupu bude dotčeno její právo na bezpečné životní prostředí.“⁶⁰

6.3. Právo na příznivé životní prostředí jako základní lidské právo

Právo na příznivé životní prostředí je součástí ústavních systémů České republiky i Britské Kolumbie, potažmo Kanady. V České republice se nachází ve formě spíše proklamativního ustanovení bez přímého účinku v ústavním zákoně, Listině základních práv a svobod, nicméně vyjadřuje poměrně velký význam, který je tomuto právu přisuzován. Je zařazeno v základní právní normě mezi fundamentálními právy každé osoby, judikatura jej dokonce srovnává s právem na život.⁶¹ Toto pojetí práva na příznivé životní prostředí v České republice koresponduje s jeho pojetím v právu Evropských společenství, ze kterého právo České republiky v právní ochraně životního prostředí v mnohém vychází.

V právním řádu Kanady se právo na příznivé životní prostředí uplatňuje pouze jako princip, který sice z velké části ovlivňuje celou oblast ochrany životního prostředí, nicméně nelze se ho přímo ani zprostředkovaně dovolávat. Má však velký potenciál uplatnit se v ochraně životního prostředí výrazněji. V Kanadě již probíhají rozsáhlé diskuze o ustanovení tohoto práva jako jednoho ze základních práv každého občana

---

⁵⁹ *Ontario v. Canadian Pacific Ltd.*, 1995 (S.C.C.).

⁶⁰ *Animal Alliance of Canada v. Canada (Attorney General)*, 1999 (F.C.).

⁶¹ Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 70/97 ze dne 10.7.1997.

státu a především umožnit oprávněným subjektům domáhat se neporušení tohoto svého práva podáním žaloby k soudu. Žaloba by měla směřovat proti státu jako hlavnímu a jedinému garantovi příznivého životního prostředí. Prostřednictvím takovýchto právních norem lze dosáhnout trvalé změny v chování obyvatelstva, které má zásadní dopad na kvalitu životního prostředí, mnohem dříve a efektivněji než například cestou vzdělání a osvěty.

7. Právo na příznivé životní prostředí jako veřejný statek a subjektivní právo

Právo České republiky a vůbec kontinentální právní systém se vyznačuje propracováváním právních teorií, které mají vliv i na aplikaci a praktické využití právních norem. Tak vznikla i klasifikace práva na příznivé životní prostředí jako subjektivního práva a stejně tak i klasifikace životního prostředí jako veřejného statku. V právu *common law*, tedy i v právu Britské Kolumbie, nemá teorie zdaleka takový vliv, právní instituty se posuzují spíše z praktického hlediska. Především však právo na příznivé životní prostředí není jako takové zakotveno v žádné právní normě a proto k jeho teoretickému hodnocení nikdy nedošlo. Přesto lze vysledovat podobnost mezi pojetím těchto institutů v českém právu a v právu Britské Kolumbie.

7.1. Právo na příznivé životní prostředí jako subjektivní právo

Soudní interpretace právní konstrukce práva na příznivé životní prostředí dospěla k tomu, že **toto právo přísluší pouze fyzickým osobám**. Stalo se tak rozhodnutím Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 282/97, ve kterém soud judikoval, že „*čl. 35 Listiny základních práv a svobod zakotvující právo na příznivé životní prostředí a včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů na právnické osoby vztahovat nelze. Práva vztahující se k životnímu prostředí přísluší pouze osobám fyzickým, jelikož se jedná o biologické organismy, které - na rozdíl od právnických osob - podléhají eventuálním negativním vlivům životního prostředí.*“⁶² Ústavní soud dále uvedl, že tomu ostatně odpovídá i charakteristika životního prostředí, jak ji provedl zákon č. 171/1992 Sb., o životním prostředí.

Na toto rozhodnutí navazuje Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 603/04 ze dne 22.2.2005, ve kterém se soud vypořádal s tvrzením stěžovatele, že se soud tímto tvrzením odchýlil od své dosavadní judikatury, přičemž stěžovatel uvádí náleze Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 70/97. Ústavní stížnost, o níž bylo tímto náleze rozhodnuto, se týkala věci účasti občanského sdružení Duha ve správním řízení,

---

⁶² Rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 282/97 ze dne 6.1.1998.

v němž se rozhodovalo o umístění meziskladu jaderného paliva. Správní orgány i Vrchní soud v Praze přiznaly sice sdružení Duha procesní práva, tedy aktivní legitimaci k podání žaloby i k účasti ve správním řízení, v němž se rozhodovalo o umístění stavby meziskladu, nepřiznaly mu však subjektivní právo na příznivé životní prostředí. Ústavní soud však stížnosti sdružení vyhověl a ve svém rozsudku příslušná rozhodnutí správních orgánů i Vrchního soudu zrušil, když přiznal občanskému sdružení procesní subjektivní právo na příznivé životní prostředí. Rozhodnutí odůvodnil analogií s právem na život. Když je život chráněn jako soukromá hodnota ustanovením § 11 a násl. občanského zákoníku a jako hodnota veřejná zejména ustanoveními čl. 6 Listiny a ustanoveními § 219 a 220 trestního zákona, je životní prostředí hodnotou veřejnou chráněnou preambulemi Ústavy i Listiny a zároveň i hodnotou soukromou chráněnou ustanovením čl. 35 odst. 1 Listiny jakožto subjektivní právo na příznivé životní prostředí. Dále uvedl, že skutečnost, že životní prostředí je veřejným statkem, nevylučuje existenci subjektivního práva na příznivé životní prostředí, jakož i práva se jej v zákonem stanoveném rozsahu domáhat podle ustanovení § 41 Listiny.

Stěžovatel shledává rozpor mezi výrokem ústavního soudu, že *„práva vztahující se k životnímu prostředí přísluší pouze osobám fyzickým“* s výrokem, ve kterém soud konstatoval *„existenci subjektivního práva na příznivé životní prostředí, jakož i práva se jej v zákonem stanoveném rozsahu domáhat podle ustanovení § 41 Listiny.“* Ústavní soud k tomu uvádí, že tento výrok však neříká, že by subjektivní právo na příznivé životní prostředí náleželo právnických osobám. Soud zde mluví o právech procesních. V České republice tedy v současné době platí, že hmotné subjektivní právo na příznivé životní prostředí je přiznáváno pouze fyzickým osobám, zatímco procesní subjektivní právo i osobám právnickým.

Jak již je uvedeno výše, v právu Britské Kolumbie výslovně právo na příznivé životní prostředí zakotveno není. V judikatuře týkající se životního prostředí najdeme mnoho sporů, ve kterých se jedna strana, ať už osoba fyzická nebo právnická, domáhá nerušení nebo přiznání práv spadajících do oblasti práva životního prostředí. V žádném z těchto sporů se však žalobce nedomáhá přímo svého práva na příznivé životní prostředí. Pouze v Listině ekologických práv provincie Ontario je jednoznačně „občanům Ontaria“ (*people of Ontario*) přisouzeno právo na příznivé

životní prostředí. Ani v judikatuře soudů provincie Ontario však nenajdeme jediný případ, kdy by se žalobce tohoto svého práva přímo dovolával. Ani právní normy, ani judikatura nepřináší Kanadánům, tudíž ani občanům Britské Kolumbie právní možnost se dovolat, ať už přímo či nepřímou, práva na příznivé životní prostředí.

7.2. Právo na příznivé životní prostředí jako veřejný statek

Veřejný statek je definován například judikaturou ústavního soudu, a to tak, že „*veřejným statkem se určitý aspekt lidské existence stává za podmínky, kdy není možno jej pojmově, věcně i právně rozložit na části a tyto přiřadit jednotlivcům jako podíly.*“⁶³ V České republice se vedly spory, zda je příznivé životní prostředí subjektivním právem, tedy statkem soukromým, nebo hodnotou a statkem veřejným. Významným judikátem v této věci nález Ústavního soudu České republiky vyhlášený pod č. 280/1996 Sb., který zařadil příznivé životní prostředí mezi veřejné statky, když uvedl, že „*pro veřejné statky je typické, že prospěch z nich je nedělitelný a lidé nemohou být vyloučeni z jeho požívání. Příklady veřejných statků jsou národní bezpečnost, veřejný pořádek, zdravé životní prostředí.*“ Dalším mezníkem byl nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 70/97 ve věci ústavní stížnosti ekologického hnutí Duha na umístění meziskladu vyhořelého jaderného paliva z jaderné elektrárny Dukovany na jižní Moravě. V tomto rozhodnutí soud připustil možnost klasifikovat současně životní prostředí jako veřejný statek, zároveň přiznat právnickým osobám procesní subjektivní právo na příznivé životní prostředí a možnost se tohoto práva podle ustanovení § 41 Listiny domáhat v rámci zákonů. Více o tomto rozhodnutí viz výše. S ohledem i na rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 282/97, kterým soud přisoudil subjektivní hmotná práva na příznivé životní prostředí lze uzavřít, že v České republice platí v současné době právní názor, že ač je životní prostředí považováno za veřejný statek, je možno se domáhat svých procesních práv pramenících z práva na příznivé životní prostředí, v případě fyzických osob pak existuje i hmotné subjektivní právo na příznivé životní prostředí.

V právu Britské Kolumbie také existuje právní termín veřejný statek – *public goods*. Toto označení sice nikde přímo pro životní prostředí nenajdeme, nicméně tento

---

⁶³ Srov. nález Ústavního soudu pod sp. zn. Pl. ÚS 15/96 ze dne 9.10.1996.

pojem je vykládán obdobně jako v českém právu, tedy jako hodnota, která není dělitelná a přísluší všem bez výjimky. Toto pojetí životního prostředí je vyjádřeno právě v pojetí práva na příznivé životní prostředí jako fundamentální hodnoty lidstva, jak generací současných, tak generací budoucích. Odborná literatura se touto otázkou nezabývá a ani právo Britské Kolumbie neobsahuje judikáty formálního charakteru hodnotící povahu tohoto práva, především z důvodu, že toto právo není nikde samo o sobě zakotveno a není tedy přímo ani nepřímo vynutitelné, působí však významně jako princip právní ochrany životního prostředí. Lze říci, že životní prostředí má v Britské Kolumbii status veřejného statku, ale nemá to prakticky žádný vliv na aplikaci a vynutitelnost práva na příznivé životné prostředí.

8. Organizace ochrany životního prostředí

Garantem práva na příznivé životní prostředí, jak ostatně vyjadřuje i princip odpovědnosti, je stát. K této své roli využívá nejrůznější nástroje, od normotvorby, přes ekonomické nástroje, až po stanovení skutkových podstat trestných činů, přestupků i správních deliktů a jejich stíhání. Veškeré tyto činnosti provádí prostřednictvím státních orgánů. Orgány, jejich pravomoci a jejich organizace jsou proto důležitým aspektem ochrany životního prostředí.

8.1. Organizace ochrany životního prostředí v České republice

V České republice je ústředním orgánem pro otázky životního **prostředí** **Ministerstvo životního prostředí**. Je zároveň orgánem nejvyššího státního dozoru. MŽP je ústředním orgánem státní správy pro:

- ochranu přirozené akumulace vod,
- ochranu vodních zdrojů a ochranu jakosti podzemních a povrchových vod,
- ochranu ovzduší,
- ochranu přírody a krajiny,
- ochranu zemědělského půdního fondu,
- výkon státní geologické služby,
- ochranu horninového prostředí, včetně ochrany nerostných zdrojů a podzemních vod,
- geologické práce a ekologický dohled nad těžbou,
- odpadové hospodářství,
- posuzování vlivů činností a jejich důsledků na životní prostředí včetně těch, které přesahují hranice státu,
- myslivost, rybářství a lesní hospodářství v národních parcích,
- státní ekologickou politiku.⁶⁴

Ministerstvo životního prostředí však není jediným ústředním orgánem státní správy na úseku životního prostředí, vykonává tedy také koordinaci postupů všech ostatních

---

⁶⁴ Blíže portál Ministerstva životního prostředí České republiky. Online. Dostupné z: <http://www.mzp.cz/> [cit. 10.4.2009].

ústředních orgánů a řídí jednotný informační systém o životním prostředí. Působnost v oblasti životního prostředí mají částečně i jiná ministerstva, například **Ministerstvo zemědělství** pro vodní hospodářství, zemědělství a lesy, rybářství a myslivost mimo území národních parků, **Ministerstvo pro místní rozvoj** pro územní plánování a stavební řízení, **Ministerstvo zdravotnictví** pro hygienu, hluk, vibrace apod., další činnosti v rámci své působnosti vykonává pro oblast ochrany životního prostředí také **Ministerstvo průmyslu a obchodu**, **Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy**, **Ministerstvo kultury**.

Na oblastní úrovni vykonávají působnost v oblasti životního prostředí především **krajské úřady**, a to prostřednictvím svých odborů životního prostředí. Význam oblastní správy je velký, neboť mají ke konkrétním problémům velmi blízko a jsou tak pružnější, rychlejší a efektivnější při výkonu své činnosti. Působnost krajských úřadů v oblasti ochrany životního prostředí je komplexní, v rámci odborů životního prostředí působí obvykle oddělení pro každou oblast životního prostředí. Stejně jako krajské úřady vykonávají místní správu v přenesené působnosti také **obecní úřady**.

Kromě přenesené působnosti vykonávají na úseku ochrany životního prostředí orgány obcí a krajů i samostatnou působnost. V té pečují o všestranný rozvoj svého území, o čistotu obce, odvoz komunálního odpadu, o pitnou vodu nebo o veřejnou zeleň. V této samostatné působnosti může obec vydat obecně závaznou vyhlášku, kterou může ukládat osobám povinnosti.

Dalšími orgány vykonávajícími svou působnost na úseku ochrany životního prostředí jsou speciální orgány státní správy, a to buď s celostátní, nebo s regionální územní působností. K ústředním orgánům státní správy patří například **Český báňský úřad**, kterému podléhá devět regionálních obvodních báňských úřadů. Dalším ústředním orgánem je **Státní úřad pro jadernou bezpečnost**, vykonávající dozor nad bezpečností jaderných zařízení, nad zacházením s radioaktivními odpady apod. Zásadní význam má **Česká inspekce životního prostředí**, která vykonává dozor ve věcech životního prostředí. Je podřízena Ministerstvu životního prostředí a člení se na ústřední a oblastní inspektoráty. Inspekce kontroluje dodržování právních norem, kontroluje výkon uložených opatření, v případě zjištěných nedostatků vyžaduje jejich nápravu. Má pravomoc ukládat pokuty a dokonce v případě závažného znečišťování může nařídit zastavení nebo omezení činnosti zdroje. Dále je oprávněna vydávat některá povolení. K dalším speciálním orgánům státní správy patří například **správy**

národních parků a správy chráněných krajinných oblastí, orgány veterinární, hygienické, apod. Monitorovací, vyhodnocovací a odbornou činnost v oblasti životního prostředí zajišťují v České republice například CENIA, Státní vodohospodářský ústav T. G. Masaryka, Český hydrometeorologický ústav a další.⁶⁵

Na financování činností, kterými jsou uváděny do praxe závazky státu v ochraně životního prostředí, jednak vyplývající pro Českou republiku z mezinárodních úmluv a dohod, jednak z členství v Evropské unii a jednak ze státní politiky ochrany životního prostředí, významně přispívá **Státní fond životního prostředí České republiky**. Významnou roli hrají také v českém právu **veřejné stráže**, zřízeny jsou **stráž lesní, rybářská, myslivecká a stráž přírody**. Jsou to fyzické osoby, které disponují určitými pravomocemi, jako je oprávnění zjišťovat totožnost osob, které porušují předpisy, ukládat a vybírat blokové pokuty, vstupovat na cizí pozemky, zadržet osobu přistiženou při porušování právních předpisů ke zjištění totožnosti, požadovat pomoc orgánů Policie České republiky.

8.2. Organizace ochrany životního prostředí v Britské Kolumbii

Ústředním orgánem státní správy pro otázky životního prostředí je **Ministerstvo životního prostředí**. To se člení na jednotlivá oddělení (*Divisions*): **Oddělení ochrany životního prostředí** (*Environmental Protection Division*), **Oddělení nejvyššího dozoru** (*Environmental Stewardship Division*), **Oddělení stížností** (*Compliance Division*), **Oddělení pro parky a chráněná území (parky Britské Kolumbie)** (*Parks and Protected Areas Division (BC Parks)*), **Oddělení vodního nejvyššího dozoru** (*Water Stewardship Division*), **Oddělení strategie a politiky** (*Strategic Policy Division*), **Oddělení společných služeb** (*Corporate Services Division*) a **Kancelář pro zprávy o posouzení vlivů na životní prostředí** (*Environmental Assessment Office*). Ministerstvo má devět místních poboček (*Regional Offices*), ve kterých vykonává své pravomoci.⁶⁶ Svou činnost ministerstvo financuje ze speciálního **Fondu pro trvale udržitelné životní prostředí**, zřízeného

---

⁶⁵ Damohorský, M. a kol.: *Právo životního prostředí*, 2. vydání, Praha, C.H.Beck, 2007.

⁶⁶ Blíže na portálu Ministerstva životního prostředí Britské Kolumbie. Online. Dostupné z: <http://www.gov.bc.ca/env/> [cit. 11.4.2009].

zákonem.⁶⁷ Organizace ochrany životního prostředí v Britské Kolumbii je především popsána v **zákoně o správě životního prostředí** (*Environmental Management Act*).

Zákon stanoví působnost Ministerstva životního prostředí Britské Kolumbie. Patří do ní například plánování a výzkumy ve vztahu k životnímu prostředí, stanovení politiky pro správu, ochranu a užívání životního prostředí, poskytování informací o kvalitě a užívání životního prostředí, přípravu a publikaci politiky, strategie, cílů, pokynů a standardů pro ochranu a správu životního prostředí a další.⁶⁸ Ministr jmenuje vysoké úředníky, tzv. „*directors*“ nebo „*district directors*“, což jsou fyzické osoby přímo podřízené ministrovi s rozsáhlou pravomocí a působností v oblasti náprav poškození životního prostředí. V jednotlivých částech tohoto zákona je pak upravena pravomoc těchto *directors* a ministerstva pro různé oblasti životního prostředí nebo různé činnosti (čistota ovzduší, těžba nerostných surovin). Ministerstvo nebo úředníci vydávají podle tohoto zákona povolení, příkazy, požadavky, souhlasy a další správní akty a ukládají poplatky. Například v části 7 oddělení 1 tohoto zákona nazvané **Posouzení vlivů, prevence a snížení** (*Assessment, Prevention and Abatement*) je upravena pravomoc ministerstva a *directors* v případě, kdy podle jejich názoru následkem určité činnosti hrozí významné ohrožení životního prostředí. V takovém případě může ministerstvo v první řadě požadovat, aby subjekt nechal na vlastní náklady vypracovat „**zprávu o dopadech na životní prostředí**“ (*environmental impact assessment*). Ministerstvo může také vydat „**příkaz k ochraně životního prostředí**“ (*environmental protection order*), pokud má za to, že určitá činnost může mít podstatný dopad na životní prostředí. *Directors* mají oprávnění v případě zjištění problému vydat „**příkaz k prevenci znečištění**“ (*pollution prevention order*), pokud ještě ke znečištění nedošlo, ale hrozí, nebo „**příkaz k snížení znečištění**“ (*pollution abatement order*), pokud již k němu došlo a je třeba napravit škody. V případě, že za znečištění je odpovědný jakýkoli orgán místní samosprávy, má namísto úředníka tyto pravomoci ministerstvo. Tyto dokumenty nejsou nijak formalistické, musí však splňovat základní podmínky stanovené v tomto ustanovení, jako například popis faktů, ze kterých příkaz vychází a odůvodnění příkazu. Příkaz závazně stanoví limity,

---

⁶⁷ Sustainable Environment Fund Act, R.S.B.C. 1996, c. 445.

⁶⁸ Environmental Management Act, p. 1, s. 5.

případně způsoby nápravy poškození apod. Zajímavé je, že tento příkaz je podle výslovného ustanovení zákona závazný pro všechny osoby i soudy.⁶⁹

Subjekty, pro které byl vydán jakýkoli správní akt podle tohoto zákona, se mohou obrátit na přezkumný orgán, *Environmental Appeal Board*. Zákon v části 8 stanoví organizaci tohoto orgánu i některé aspekty řízení. Zákon dále stanoví, že řízení se řídí **zákonem o ustanovení správních soudů a správě** (*Administrative Tribunals Appointment and Administration Act*).

Část 9 zákona o správě životního prostředí upravuje tzv. „**úředníky ochrany přírody**“ (*Conservation Officers*). Ti mají oprávnění aplikovat a vynucovat ustanovení tohoto zákona a spadají pod **Oddělení stížností ministerstva**, které se dělí na dvě části: **Úředníci služby ochrany přírody** (*Conservation Service Officers*) a **Odbor politiky stížností a plánování** (*Compliance Policy and Planning Branch*). Služba ochránců přírody funguje tak, že reaguje na podněty občanů o porušování zákonů na ochranu životního prostředí a provádí zásahy. Provozuje službu **R.A.P.P.** (*Report All Poachers and Polluters*), která dává možnost komukoliv, kdo je přímo svědkem závažného znečišťování či poškozování životního prostředí (nepovolený lov, nepovolené emise atd.), obrátit se na telefonickou linku, která je v provozu nepřetržitě. Pro osoby, které mají podezření na protiprávní chování vůči životnímu prostředí, je k dispozici buď elektronický formulář, nebo kterýkoli kancelář ochránců přírody. Na svých internetových stránkách vyzývají pracovníci ochrany přírody občany, aby se zapojili do procesu ochrany přírody a přispěli hlášením protiprávního chování, kterého jsou svědky nebo o kterém se dozví nebo na které mají podezření.⁷⁰

V části 10 pak zákon stanoví, které z protiprávních chování podle tohoto zákona a v jaké míře je „*offence*“ tedy závažnější či méně závažný přečin odpovídající našim přestupkům či správním deliktům i trestným činům a zároveň stanoví sankce. Obvykle se jedná o pokuty v určeném rozmezí, některé mohou dosáhnout až milionů kanadských dolarů, nebo odnětí svobody v určité délce, obvykle do šesti měsíců, nebo obojí dohromady. Pokuty mohou dosahovat skutečně velkých částek, i trest

---

⁶⁹ Environmental Management Act, p. 7, d. 1, s. 81-85.

⁷⁰ Environment Canada. Online. Dostupné z: <http://www.env.gov.bc.ca/cos> [cit. 16.4.2009].

odnětí svobody v trvání až šest měsíců je poměrně přísným opatřením, kterému odpovídá i výše případné kauce, je tedy zřejmé, jak velký význam Britská Kolumbie ochraně životního prostředí přikládá. Zákon upravuje velkou část problematiky organizace ochrany životního prostředí, obsahuje hmotněprávní i procesněprávní normy, je velmi komplexním dokumentem a se svými přísnými sankcemi je efektivním nástrojem ochrany životního prostředí.

Mimo rámec zákona o správě životního prostředí jsou speciálními zákony ustanoveny další speciální orgány v ochraně životního prostředí. Zákon o zdraví (*Health Act*) stanoví orgán nazvaný „**Provincial Health Officer**“, který mimo jiné vydává povolení pro dispozice s kalovými odpady, vodní zákon (*Water Act*) stanoví funkce „**comptroller**“, „**regional water manager**“ a „**engineer**“. Osoby v těchto funkcích vydávají rozhodnutí podle tohoto zákona. Zákon o volně žijící zvěři (*Wildlife Act*) pak zřizuje úřady „**regional manager**“ a „**director**“, opět s pravomocemi vydávat správní akty v rámci tohoto zákona. **Komise pro olej a benzín** byla ustavena stejnojmenným zákonem, její náplní práce je mimo jiné dbát na ochranu přírodních zdrojů a řídit sektor, který se zabývá těmito produkty s ohledem na zdravé životní prostředí⁷¹. Zákonem o Komisi pro zemědělskou půdu je ustavena **Komise pro zemědělskou půdu**, jejímž cílem je především chránit zemědělskou půdu a podporovat zemědělství⁷². Dodatkem k zákonu o Generálním auditoru⁷³ byl roku 1995 zřízen úřad **Komisaře pro životní prostředí a trvale udržitelný rozvoj** (*Commissioner for the Environment and Sustainable Development*). Komisař má pravomoci ve čtyřech základních oblastech. Dohlíží na dodržování cílů a závazků k trvale udržitelnému rozvoji, provádí audity a speciální studie v otázkách životního prostředí a trvale udržitelného rozvoje, zabývá se veřejným míněním a podává ročně Poslanecké sněmovně zprávy o stavu životního prostředí.⁷⁴

---

⁷¹ Oil and Gas Commission Act, S.B.C. 1998, c. 39, s. 3.

⁷² Agricultural Land Commission Act, S.B.C. 2002, c. 36, s. 6.

⁷³ Auditor General Act, R.S.C. 1985, c. A-17.

⁷⁴ *Environment Canada*. Online. Dostupné z: http://www.ec.gc.ca/sd-dd_consult/factsheetCEED1_e.htm [cit. 22.4.2009].

Další pravomoci v ochraně životního prostředí mají také orgány územní samosprávy, kterými jsou **oblastní vlády** (*local governments*) podle zákona o oblastních vládách⁷⁵ a **municipality**, například podle Charty Vancouveru.⁷⁶ Tyto orgány působí spíše v dílčích oblastech, kde je potřeba znalost místních poměrů. Zákon o oblastních vládách stanoví jako jeden z účelů oblastních samospráv „*péči o současnou i budoucí ekonomiku a sociální blahobyt a blahobyt v oblasti životního prostředí.*“⁷⁷ V části 26 tohoto zákona je upravena problematika **Plánování a využití půdy**, tato část pak obsahuje například ustanovení o vydávání povolení ke kácení stromů (v oddělení 9) nebo ustanovení o parcích (v oddělení 11), oddělení 12 je nazváno **Kontaminované oblasti**. Charta Vancouveru obsahuje například část 23 nazvanou **Parky**, obsahující ustanovení o zakládání, údržbě a správě parků a ochraně městské zeleně, část 27 nazvanou **Plánování a rozvoj**, obsahující ustanovení o cílech pro snížení emisí skleníkových plynů nebo část 29 nazvanou **Ochrana stromů** obsahující ustanovení například o kácení stromů, ze kterých hrozí nějaké nebezpečí, o inspekci stromů apod.

8.3. Srovnání organizace ochrany životního prostředí

V obou zemích stojí na vrcholu organizace ochrany životního prostředí ústřední orgán státní správy – Ministerstvo životního prostředí. V obou zemích má velmi široký rozsah působnosti a pravomoci, především jako vrchní dozor nad nižšími orgány a také jako orgán určující politiku ochrany životního prostředí a stanovující cíle ochrany. Dále se v obou zemích významně uplatňuje ochrana životního prostředí na oblastní úrovni, tedy především městskými úřady. Tyto principy mají obě země stejné. V právu Britské Kolumbie se orgány ochrany životního prostředí člení na více úrovní, neboť Britská Kolumbie má více než desetkrát větší rozlohu než Česká republika.⁷⁸ V právu Britské Kolumbie se nachází i více orgánů s užší působností než v České republice. To opět vyplývá z velikosti země, ale také z odlišných přírodních podmínek, kdy je pozornost třeba věnovat i oblastem, které nejsou v České republice nijak významné, například rybářství. Kanada má oproti České republice také orgán, zabývající se výlučně přezkumem rozhodnutí ohledně životního prostředí

---

⁷⁵ Local Government Act, R.S.B.C. 1996, c. 323.

⁷⁶ Vancouver Charter, S.B.C. 1953, c. 55.

⁷⁷ Local Government Act, R.S.B.C. 1996, c. 323, p. 1, s. 3, a. (d).

⁷⁸ Viz Příloha: Kartografické srovnání České republiky a Britské Kolumbie.

vydáványch ve správním řízení, *Environmental Appeal Board*. Tím tento orgán výrazně odlehčuje soudům, což je v případě tak intenzivní ochrany životního prostředí, jaká je v Kanadě, velký přínos.

Zajímavým institutem je například kanadská služba ochrany přírody, která je projevem principu, že každý má právo na příznivé životní prostředí, v praxi. Připomíná lidem odpovědnost za stav životního prostředí a působí jako prvek odrazující potenciální neoprávněné znečišťovatele od jejich činnosti. Nabízí se srovnání s českým institutem veřejných stráží v ochraně přírody. V obou případech zde osoby, které nejsou orgány státní správy, zajišťují určité činnosti pro stát a v jeho zájmu⁷⁹. V případě České republiky jsou to osoby, kterým jsou uděleny určité pravomoci, jako je oprávnění zjišťovat totožnost osob, které porušují předpisy nebo ukládat blokové pokuty. Veřejnou stráží se však stane pouze osoba, která splňuje určité zákonem předepsané podmínky. V případě Britské Kolumbie není třeba, aby osoba, která ohlašuje porušení právních předpisů, splňovala jakékoli podmínky, ale těmto osobám nepřísluší žádné zvláštní pravomoci. Po ohlášení veškerou aktivitu převezme správní orgán, tedy služba ochránců přírody, který je oprávněn zasáhnout, sankcionovat atd. Oba instituty by se dle mého názoru mohly uplatnit současně, neboť oba představují nepochybný přínos ochraně životního prostředí a zároveň působí pozitivně na povědomí obyvatel o jejich právu na příznivé životní prostředí.

---

⁷⁹ Blíže v Damohorský, M. a kol.: *Právo životního prostředí*, 2. vydání, C.H. Beck, Praha 2007, str. 67.

9. Vynutitelnost práva na příznivé životní prostředí a právní odpovědnost při ochraně životního prostředí

Norma, které neobsahuje ustanovení o sankci, která následuje za její porušení, se v teorii nazývá imperfektní, tedy nedokonalá. Neexistuje-li nástroj, kterým by státní moc mohla dodržování normy vynucovat, má totiž norma funkci pouze morálního apelu, doporučení, nikoliv závazného stanovení vyžadovaného chování. Je proto velmi důležité zároveň se zakotvením jakéhokoli práva umožnit i jeho přímou nebo alespoň nepřímou vynutitelnost.

9.1. Vynutitelnost práva na příznivé životní prostředí

Právo na příznivé životní prostředí, zakotvené v článku č. 35 Listiny základních práv a svobod České republiky, není přímo státní mocí vynutitelné. Podle článku č. 41 Listiny je možno se domáhat tohoto ustanovení pouze v mezích zákonů, které toto ustanovení provádějí. V právu Britské Kolumbie, jak je již popsáno výše, není právo na příznivé životní prostředí explicitně zakotveno v právním řádu, uplatňuje se však jako jeden ze základních principů ovládajících právo životního prostředí a odkazují na něj mnohé precedenční judikáty. Odpovědnost za porušení tohoto práva proto v obou zemích splývá s odpovědností za porušení norem na ochranu životního prostředí.

9.2. Právní odpovědnost při ochraně životního prostředí v českém právu

9.2.1. Deliktní odpovědnost v ochraně životního prostředí

Tuto problematiku upravují normy správního práva a můžeme zde mluvit o odpovědnosti ve dvou oblastech. První oblastí jsou správní akty vydávané správními orgány podle zákonů upravujících oblast životního prostředí. Právo na příznivé životní prostředí je zde vynucováno vydáváním povolení, souhlasů, příkazů, zákazů, koncesí a příslibů. Tím je regulována taková činnost subjektů, která by měla negativní dopady na životní prostředí a tím je zprostředkovaně a nepřímou uváděno právo na příznivé životní prostředí do praxe. Druhou oblastí jsou pak správní delikty

v širokém slova smyslu. Správní orgány zde v případě porušení právních předpisů týkajících se životního prostředí fyzickými i právnickými osobami posuzují konkrétní delikt a uvalí na odpovědnou osobu sankci. Právo zde rozlišuje mezi odpovědností subjektivní, za zavinění, v případě deliktů fyzických osob a odpovědnost objektivní, za následek, v případě deliktů právnických osob a fyzických osob, které tyto delikty spáchaly při výkonu své podnikatelské činnosti. Legislativa tak nepřímo a zprostředkovaně vynucuje právo na příznivé životní prostředí, když uděluje správním orgánům pravomoc sankcionovat znečišťovatele životního prostředí a přispívá tak k zachování jeho kvality. Správní orgány zde postupují buď podle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, nebo podle konkrétního zákona, který upravuje tu oblast, ve které k deliktu došlo. Těchto zákonů je mnoho, právní úprava je zde roztržštěná. Zejména v oblasti deliktů právnických osob a fyzických osob, které tyto delikty spáchaly při výkonu své podnikatelské činnosti, se jedná o velmi důležitý a používaný nástroj, neboť množství deliktů a jejich závažnost na tomto poli stále stoupá. Vhodné by bylo upravit tuto problematiku komplexně, jedním zákonem a stanovit skutečně přísné sankce, aby se tak tento institut stal skutečně efektivním nástrojem ochrany životního prostředí.

9.2.2. Trestněprávní odpovědnost při ochraně životního prostředí

Význam trestněprávní ochrany životního prostředí stále stoupá. S rostoucí závažností ekologické kriminality přestávají na její účinné potlačování prostředky poskytované správním právem stačit. Trestněprávně lze v současné době postihnout pouze fyzické osoby. Vedou se debaty o ustanovení trestněprávní odpovědnosti právnických osob, dle mého názoru je tento model velmi nadějný a mohl by znamenat zásadní přelom v postihování ekologické kriminality zejména velkých národních i nadnárodních korporací, jimiž způsobené ztráty na životním prostředí mohou být skutečně hroživé. V českém právu je v současné době zakotveno několik skutkových podstat trestných činů v oblasti životního prostředí. Obecně formulovaná je skutková podstata trestného činu **ohrožení a poškození životního prostředí** podle ustanovení § 181a trestního zákona, podle které se tohoto činu dopustí ten, „*kdo úmyslně znečistí nebo jiným způsobem poškodí půdu, vodu, ovzduší, les nebo jinou složku životního prostředí tím, že poruší předpisy o ochraně životního prostředí nebo předpisy*

o ochraně a využívání přírodních zdrojů a na větším území, na zvláště chráněném území nebo ve vodním zdroji, u něhož je stanoveno ochranné pásmo, ohrozí společenstva nebo populace volně žijících živočichů nebo planě rostoucích rostlin (poškození životního prostředí), nebo kdo úmyslně poškození životního prostředí zvýší nebo ztíží jeho odvrácení nebo zmírnění.“ Tatáž skutková podstata je uvedena i v ustanovení § 181b, zde se však jedná o trestný čin nedbalostní. Skutková podstata ohrožení a poškození životního prostředí je univerzální a ustanovení o tomto trestném činu se uplatní v případě, kdy porušování právních předpisů dosáhne takové míry, že sankce správního práva už nestačí.

Konkrétněji formulované jsou skutkové podstaty dalších trestných činů, taktéž umístěných mezi trestnými činy obecně nebezpečnými. Prvním z nich je **poškozování lesa těžbou** podle ustanovení § 181c trestního zákona, podle tohoto ustanovení je trestným činem způsobení vzniku holé seče na celkově větším prostoru lesa. Dalším trestným činem v této oblasti je **nakládání s odpady** podle ustanovení § 181e trestního zákona, skutková podstata tohoto trestného činu spočívá v nakládání s nebezpečnými odpady v rozporu s právními předpisy nebo s jejich neoprávněným vývozem či dovozem. Posledním trestným činem je **neoprávněné nakládání s chráněnými a volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami** podle ustanovení § 181 f, § 181g a § 181h trestního zákona, kdy se trestá usmrcení, ale i dovoz, vývoz, přechovávání apod. jedince zvláště chráněného druhu živočicha nebo rostliny nebo exempláře ohroženého druhu. Sankce za tyto trestné činy spočívají v odnětí svobody, odstupňovaném podle závažnosti následku až do osmi let, v zákazu činnosti a v peněžitém trestu.⁸⁰

9.2.3. Náhrada škody ze ztrát na životním prostředí

V České republice je v právním řádu připravena půda pro rozpracování institutu soukromoprávní odpovědnosti za ztráty na životním prostředí a k povinnosti uhradit způsobenou škodu, a to v ustanovení čl. 35 odst. 3 Listiny základních práv a svobod: *„Při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou*

---

⁸⁰ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

zákonem,“ s kterým pak souvisí ustanovení § 415 občanského zákoníku: „*Každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví a na majetku, na přírodě a na životním prostředí.*“ Způsob náhrady škody a způsob jejich vymáhání však už české právo neupravuje. Potýká se s problémy, jakými je například jeho omezená aplikovatelnost pouze na škody materiální, tedy na škody na věcech, které jsou zároveň součástími životního prostředí. Dalším omezením je **princip volné dispozice**, a to ve vztahu k faktu, že uplatnění práva na náhradu škody závisí na vůli poškozeného, k otázce vázanosti získaných finančních prostředků a k problému dlouhého trvání procesu náhrady škody. Při současném pojetí práva životního prostředí je tak tento institut prakticky nepoužitelný.⁸¹

Dalším institutem spadajícím pod termín ztráty na životním prostředí je pojem **ekologické újmy** podle ustanovení § 10 zákona o životním prostředí. Její podstatou je její materiálnost a vznik z jednání v souladu s právem i z protiprávního jednání. Oprávněným je zde podle konstrukce zákona o životním prostředí stát, povinným znečišťovatel, podle principu „znečišťovatel platí.“ Další úprava vymáhání škody z ekologické újmy však chybí.

Česká republika se také v současné době zabývá problematikou starých (historických) zátěží. Především z dob komunismu zůstalo na území českého státu množství kontaminovaných ploch a oblastí. Znečišťovatel už bohužel není obvykle zjistitelný a odpovědnost tak nese vlastník pozemku. Stát by mu měl přispět ekonomickým zvýhodněním, ať už dotací na naturální restituci, snížením prodejní ceny pozemku, daňovými úlevami. Konkrétní úprava, až na usnesení vlády č. 123/1993 Sb., které problematiku řešilo v souvislosti s privatizací, ale pouze okrajově, však v českém právu opět chybí.⁸²

---

⁸¹ Blíže v Damohorský, M. a kol.: *Právo životního prostředí*, 2. vydání, C.H. Beck, Praha 2007, str. 83-84.

⁸² Tamtéž, str. 87-88.

9.3. Právní odpovědnost při ochraně životního prostředí v Britské Kolumbii

9.3.1. Odpovědnost za porušení norem správního práva

Stejně jako v České republice, hrají i v Britské Kolumbii hlavní roli při rozhodování v jednotlivých případech a při aplikaci právních norem orgány státní správy. Orgány a úřady zřízené zákonem o správě životního prostředí, vodním zákonem, zákonem o volně žijící zvěři nebo zákonem o zdraví vydávají v rámci svých pravomocí správní akty, kterými regulují činnosti osob s ohledem na životní prostředí a tím přispívají k nepřímé aplikaci a vynucování práva na příznivé životní prostředí. Jako odvolací instance a zároveň přezkumný orgán pro správní akty vydané těmito orgány působí již výše zmíněný „*Environmental Appeal Board*.“ Podle statistiky na internetových stránkách⁸³ vydá EAB ročně cca třicet rozhodnutí, za rok 2008 jich vydal celkem dvacet osm. V případě nespokojenosti s rozhodnutím tohoto orgánu může strana podat k Nejvyššímu soudu Britské Kolumbie žádost o tzv. „**soudní přezkum**“ (*judicial review*). Velkou část environmentální judikatury zabírají soudní přezkumy těchto rozhodnutí. Nejvyšší soud Britské Kolumbie není poslední instancí, další instancí je Odvolací soud Britské Kolumbie a poslední, nejvyšší instancí je pak Nejvyšší soud Kanady.

V Britské Kolumbii se však správní orgány neuplatní v rozhodování o deliktech v oblasti životního prostředí. Právo Britské Kolumbie zařazuje delikty u nás označované jako správní delikty a přestupky do kategorie trestných činů. I když je o těchto protiprávních jednáních rozhodováno v řízení odlišném od řízení o trestných činech, jsou upravovány normami trestního práva a řízení v první instanci probíhá přímo před soudy, nikoli před státními orgány. Státní orgány jsou tak ušetřeny obrovského objemu práce, který představují správní řízení o přestupcích a správních deliktech a mohou se plně věnovat správě a vydávání správních aktů.

---

⁸³ *Environmental Appeal Board*. Online. Dostupné z: http://www.eab.gov.bc.ca/all_statutes.htm [cit.18.4.2009].

9.3.2. Trestněprávní odpovědnost při ochraně životního prostředí

Kanadské právo zná tři stupně závažnosti trestného činu, tzv. „*summary offences*“, „*indictable offences*“ a „*hybrid offences*.“ Pojetí *summary offences* odpovídá našim přestupkům nebo správním deliktům, jsou méně závažné a procesní postup jejich projednávání je odlišný, jednodušší než v případě druhé skupiny. *Indictable offences* jsou závažnější trestné činy, je o nich rozhodováno v trestním řízení a samozřejmě i sankce ukládané za tyto trestné činy jsou vyšší. O *hybrid offences*, což je skupina trestných činů co do závažnosti prostřední, se rozhoduje jako o *indictable offences*, dokud prokuratura nerozhodne, že budou projednávány jako *summary offences*.

Kanadské právo obsahuje zásadní institut v právní ochraně životního prostředí a nejen v ní – trestněprávní odpovědnost právnických osob. Zakotvuje také jeho modifikaci – odpovědnost manažerů a ředitelů, případně i zaměstnanců a zmocněnců. Trestní zákon (*Criminal Code*) obsahuje způsob, kterým se stanoví, že odpovědná je v tomto případě právnická osoba. Protiprávní čin v tom případě spáchá její představitel v rámci výkonu své funkce ve společnosti. Trestní zákon nicméně nezakotvuje prakticky žádné trestné činy související přímo s životním prostředím. Pouze okrajově se oblasti životního prostředí dotýká například trestný čin **krutost ke zvířatům** (*cruelty to animals*),⁸⁴ zákon za něj stanoví trest odnětí svobody do pěti let nebo v případě méně závažného provinění odnětí svobody do osmnácti měsíců nebo peněžitou pokutu do 1000 kanadských dolarů nebo obojí. Zákon o správě životního prostředí věnuje trestným činům a sankcím celou část 10. Odkazuje na svá jednotlivá ustanovení a stanoví, jaká činnost proti tomuto ustanovení je trestným činem a zároveň stanoví sankce. Najdeme zde i ustanovení upravující trestné činy páchané právnickými osobami a zakotvuje zde pojetí trestněprávní odpovědnosti zaměstnanců, úředníků a ředitelů: „*Když právnická osoba spáchá trestný čin podle tohoto zákona, spáchal trestný čin ten zaměstnanec, úředník, ředitel nebo zmocněnec, který schválil nebo povolil činnost, která vedla ke spáchání trestného činu, přičemž nezáleží na tom, zda byl trestný čin společnosti prokázán.*“⁸⁵ Velké množství trestných činů obsahují i další zákony. Skutkové podstaty trestných činů

⁸⁴ Criminal Code, R.S.C. 1985, c. C-46, p. XI, s. 445.1, a. (1).

⁸⁵ Environmental Management Act, S.B.C. 2003, c. 53, s. 121, a. (1).

obsahuje například lesní zákon,⁸⁶ zákon o inspekci ryb,⁸⁷ zákon o ochraně vody.⁸⁸ Skutkových podstat trestných činů je v právu Britské Kolumbie velmi mnoho a zahrnují široký rámec protiprávní činnosti, od **padělání rybářských povolení a ničení stanoviště ryb**⁸⁹ po **znečišťování vody**,⁹⁰ **lovecké trestné činy**,⁹¹ **ilegální dovoz nebezpečného odpadu**,⁹² atd. atp. Z důvodu obsáhlosti právní úpravy trestných činů a neexistence správní úpravy deliktů proti životnímu prostředí (ani jiných), je trestněprávní ochrana životního prostředí velmi využívaným institutem. Objem soudních rozhodnutí se rok od roku zvyšuje, jak stoupá význam ochrany životního prostředí a zvyšuje se počet právních předpisů tuto oblast upravujících. V trestním řízení bylo vydáno mnoho klíčových precedenčních judikátů, např. **R. v. Weaver, 2005 B.C.P.C.**

9.3.3. Náhrada škody ze ztrát na životním prostředí

Náhrada škody způsobené na životním prostředí úzce souvisí s principem „znečišťovatel platí.“ V Kanadě, potažmo v Britské Kolumbii se touto problematikou zabývá **Fond pro náhrady environmentálních škod** (*Environmental Damages Fund*). Podle oficiálních internetových stránek tohoto fondu fond „*pomáhá zajišťovat, že znečišťovatelé převezmou za svou činnost odpovědnost. Garantuje soudům, že peníze vybrané na pokutách za znečišťování a na základě rozhodnutí budou přímo investovány k nápravě konkrétní újmy znečištěním způsobené.*“⁹³ Peníze fond rozděluje oblastním organizacím, které je využijí na nápravu škod způsobených na životním prostředí. Organizacemi, které mohou získat příspěvek, jsou zejména nevládní organizace, univerzity, sdružení domorodých obyvatel, vlády provincií a teritorií a městské vlády. Nejčastěji jsou financovány projekty zabývající se přímo navrácením znečištěné či poškozené oblasti do původního stavu a dále projekty zabývající se buď výzkumem a posuzováním míry poškození a způsobů jeho nápravy, nebo osvětou týkající se prevence znečištění a způsobů nápravy škod.

---

⁸⁶ Forest Act, R.S.B.C. 1996 c. 157, d. 4.

⁸⁷ Fish Inspection Act, R.S.B.C. 1996 c. 148, s. 9.

⁸⁸ Water Protection Act, R.S.B.C. 1996 c. 484, s. 17.

⁸⁹ Fish Inspection Act, R.S.B.C. 1996 c. 37.

⁹⁰ Water Protection Act, R.S.B.C. 1996 c. 484.

⁹¹ Migratory Birds Convention Act, 1994.

⁹² Canadian Environmental Protection Act, 1999, S.C. 1999, c. 33.

⁹³ *Environmental Damages Fund*. Online. Dostupné z: <http://www.ec.gc.ca/edf-fde/default.asp?lang=En&n=C5BAD261-1>. [cit. 15.4.2009].

9.4. Porovnání právní odpovědnosti při ochraně životního prostředí

Vynutitelnost právních norem je důležitým aspektem každého právního odvětví. Tzv. imperfektní právní normy, které neobsahují sankci pro případ nenaplnění či porušení hypotézy právní normy, působí pak pouze svou morální silou. To je případ práva na příznivé životní prostředí v obou srovnávaných právních rádech. V České republice není právo na příznivé životní prostředí přímo aplikovatelné, v Britské Kolumbii se uplatňuje pouze jako princip. Je tedy v obou zemích vynucováno prostřednictvím právních předpisů upravujících jednotlivé aspekty tohoto práva.

Klíčovou roli zde hrají normy správního práva a orgány státní správy. V České republice se proces aplikace a vynucování dodržování právních norem potýká s nejednotností úpravy, pomalou prací úředníků i s častými chybami. Právní úprava je roztržštěná a nejednotná, sankce nejsou dostatečně přísné. Problémy přináší i soudní přezkum správních aktů ve správním soudnictví, neboť soudní řízení je zdlouhavé a než soud dospěje k rozhodnutí, situace, která správní a následné soudní řízení vyvolala, už není aktuální a sankce tak ztrácejí na významu. Mnohem efektivnější by bylo přímé, rychlé, přísné sankcionování. V Britské Kolumbii je právní úprava komplexnější, nicméně chyb se úředníci státních orgánů dopouštějí stejně jako v České republice. Užitečnou institucí je *Environmental Appeal Board*, který působí v první instanci stejně jako české správní soudnictví. Pravomoc a působnost tohoto orgánu je však omezena pouze na rozhodování o „odvoláních“ proti rozhodnutím správních orgánů v oblasti životního prostředí, konkrétně pouze v rámci několika zákonů. EAB tak není zahlcen jako české soudy a řízení před ním je pružné a rychlé. Právo povinné strany na soudní přezkum pak není nijak sníženo, když má tato strana možnost nechat vypracovat k rozhodnutí EAB „*judicial review*“ nezávislým soudem.

Náhrada škody vzniklé ze ztrát na životním prostředí je v Britské Kolumbii upravena výrazně lépe než v České republice. Fond pro náhrady environmentálních škod funguje na základě jednoznačně stanovených pravidel. Finanční prostředky získané z pokut a poplatků opět uvolňuje na činnosti ve prospěch životního prostředí, přičemž se snaží zohlednit místní spojitost místa činnosti, která vedla k uvalení sankce a oblasti, pro níž je příspěvek poskytován. V České republice jsou tyto

instituty zakotveny v právním řádu, ale pouze velmi obecně, bez norem umožňujících jejich použití.

Klíčovým institutem v ochraně životního prostředí je dle mého názoru trestněprávní odpovědnost právnických osob. V Britské Kolumbii je zakotvena a je zásadním přínosem pro ochranu životního prostředí. Prakticky jakékoliv porušení právních norem na ochranu životního prostředí, způsobí-li závažnější následek, je trestným činem, za který lze stíhat osobu fyzickou stejně jako právnickou. Horní hranice trestních sazeb, zejména pokut, které jsou ukládány jako sankce pro právnické osoby nejčastěji, jsou dost vysoké na to, aby odpovědná osoba skutečně pocítila újmu (např. podle zákona o správě životního prostředí dosahují až 300 000 kanadských dolarů. V České republice tento institut zakotven není, avšak de lege ferenda se o něm uvažuje. V oblasti ochrany životního prostředí by přinesl možnost trestat zejména velké národní a nadnárodní společnosti a korporace, které často provozují činnosti, které jsou způsobilé přivodit na životním prostředí nenapravitelné ztráty obrovských rozsahů. V právu Britské Kolumbie by Česká republika mohla najít velmi významný zdroj inspirace.

10. Právo na příznivé životní prostředí de lege ferenda

10.1. Předpokládaný směr vývoje práva na příznivé životní prostředí v České republice

Právo životního prostředí je velmi dynamickým oborem, který se v současné době velmi rychle vyvíjí. Česká republika jako členský stát Evropské unie pracuje na harmonizaci svého práva s právem Evropského společenství a právní úpravy států Evropského společenství jsou tedy hlavním zdrojem inspirace. V současné době se projednávají například návrhy nového zákona o odpadech, připravují se změny zákona o obchodování s ohroženými druhy, zákona o posuzování vlivů na životní prostředí⁹⁴ a dalších. Vhodné by bylo rozpracovat problematiku náhrady škod vzniklých ze ztrát na životním prostředí, ať už v rámci soukromého práva, ačkoli zde se úprava potýká s výraznými problémy, tak v rámci práva veřejného, jako náhrady škody za ekologickou újmu. Stanovení konkrétního způsobu domáhání se těchto náhrad dosud v českém právu chybí.

Výrazným přínosem pro ochranu životního prostředí v České republice by mohl být připravovaný nový trestní zákoník. Návrh tohoto zákona počítá ve zvláštní části tohoto zákona s hlavou VIII., nazvanou **Trestné činy proti životnímu prostředí**. Tato část obsahuje některé trestné činy shodné s trestnými činy podle aktuálně platného a účinného trestního zákona, například trestný čin **poškození a ohrožení životního prostředí**, a to ve formě úmyslné i nedbalostní, jeho skutková podstata odpovídá současné úpravě. Další trestným činem by mělo být **poškození lesa**, jde o upravený trestný čin poškozování lesa těžbou podle stávající trestního zákona. Tento trestný čin se stejně jako jeho původní verze vztahuje na nadměrné vykácení stromů při těžbě. Skutková podstata **neoprávněného nakládání s odpady** spočívá v porušování právních předpisů při přepravování odpadu přes hranice státu nebo při ukládání, odkládání či přepravě nebezpečných odpadů. **Neoprávněné nakládání s chráněnými a volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami** má

---

⁹⁴ *Knihovna připravované legislativy*. Online. Dostupné z: <http://eklep.vlada.cz/eklep/page.jsf?resultform:hledaniTablep=2> [cit.21.4.2009].

skutkovou podstatu shodnou jako tento trestný čin v původním zákoně a může být spáchán úmyslně nebo z nedbalosti.

Návrh trestního zákona však obsahuje i nově formulované skutkové podstaty trestných činů proti životnímu prostředí. Jsou to především ustanovení na ochranu zvířat, biologické rozmanitosti, na ochranu práva myslivosti a rybářství a několik dalších. Ke skutkovým podstatám trestných činů proti zvířatům patří například **odnímání nebo ničení živočichů a rostlin**. Tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo odnímá z přírody nebo ničí volně žijící živočichy nebo planě rostoucí rostliny v takovém množství, že tím ohrožuje místní populaci těchto živočichů nebo rostlin. Trestný čin **týrání zvířat** je také nově upraven a sankcionuje týrání zvířat surovým nebo trýznivým způsobem nebo týrání veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném. **Zanedbání péče o zvíře z nedbalosti** je trestný čin postihující nezodpovědné vlastníky zvířat, kteří je zanedbávají a způsobí jim tím trvalé zdravotní následky nebo smrt. Do této skupiny lze zařadit také skutkovou podstatu trestného činu **neoprávněné výroby, držení a jiného nakládání s léčivy a jinými látkami ovlivňujícími užítkovost hospodářských zvířat**. Toto ustanovení postihuje ty, kteří zacházejí s nedovolenými látkami ke stimulaci hospodářských zvířat. Trestný čin **šíření nakažlivé nemoci zvířat** má dopady nejen ekologické, ale i ekonomické. Stejná skutková podstata se opakuje i v trestném činu **šíření nakažlivé nemoci a škůdce užítkových rostlin**, ovšem pro rostliny. Nově zakotven je i trestný čin **neoprávněné vypuštění znečišťujících látek**, vztahující se na vypuštění těchto látek z lodi nebo jiného námořního plavidla. Trestný čin **pytláctví** chrání právo myslivosti a rybářské právo.

V souvislosti s trestněprávní ochranou životního prostředí se diskutuje o trestněprávní odpovědnosti právnických osob. Ta je zakotvena v právních řádech některých evropských států, jako například Francie či Velká Británie a je i v právním řádu Kanady. Alternativou k tomuto institutu je trestní odpovědnost manažerů a ředitelů. V českém právu, kde dosud existuje pouze trestně právní odpovědnost osob fyzických, by zakotvení tohoto principu znamenalo skutečný průlom, nicméně v ochraně životního prostředí a zdaleka nejen v této právní oblasti by dle mého názoru znamenalo výrazné zlepšení kvality ochrany a vynutitelnosti.

10.2. Kanadská listina environmentálních práv (*Canadian Environmental Bill of Rights*)

V Kanadě a zároveň tedy i v Britské Kolumbii v současné době probíhají jednání o průlomovém právním předpisu, je jím **Kanadská listina environmentálních práv** (*Canadian Environmental Bill of Rights*). V úvodu návrhu se píše: „*Kanaďané si uvědomují důležitost ochrany životního prostředí. Chápu potřebu transparentnosti, odpovědnosti a účasti veřejnosti na rozhodovacím procesu. Očekávají, že lidé i společnosti budou dodržovat právní předpisy týkající se životního prostředí. Věří, že vláda bude toto právo přísně vynucovat, aby bylo životní prostředí zachováno i pro nadcházející generace. Toto přesvědčení a tato očekávání tvoří základ práva na příznivé životní prostředí každého občana Kanady.*“⁹⁵

Návrh zákona obsahuje „**klíčová ustanovení**“, z nichž první, označené jako jádro celého zákona je **zakotvení práva na příznivé životní prostředí**. Spolu s tímto právem souvisí také další právo Kanaďanů, a to právo podat v případě porušení tohoto jejich práva žalobu proti federální vládě. K dalším klíčovými ustanovením patří **zakotvení institutu odpovědnosti vlády veřejnosti**, spočívající v tom, že kanadská vláda je odpovědná za příznivé životní prostředí svým občanům a je povinna vyvinout maximální úsilí k jeho ochraně pro ně a pro budoucí generace. **Přístup k informacím o životním prostředí stanoví**, že vláda je povinna poskytnout na žádost veškeré informace o životním prostředí. **Právo zúčastnit se rozhodování v oblasti životního prostředí** dává Kanaďanům právo na informace a možnost vyjádření a kanadské vládě povinnost jim toto umožnit. **Právo žádat posudky politiky, nařízení a zákonů** dává možnost právníkům i fyzickým osobám žijícím v Kanadě obrátit se na Generálního auditora (*Commissioner for the Environment and Sustainable Development*) a žádat o posudek příslušného ministra. Dalším právem, s kterým návrh operuje, je **právo žádat vyšetřování**, které se použije tak, že domnívá-li se kterákoliv osoba, že byl porušen zákon nebo prováděcí předpis, má právo žádat Generálního auditora o vyšetření. **Právo podat žalobu** přísluší podle tohoto návrhu každé osobě žijící na území Kanady a spočívá v tom, že

---

⁹⁵ *Canadian Environmental Bill of Rights*. Online. Dostupné ze: <http://www.ecojustice.ca/media-centre/media-release-files/CEBR%20summary%20FINAL.pdf> [cit. 22.4.2009].

tato osoba má právo podat ke Kanadskému Federálnímu soudu žalobu na vládu Kanady pro to, že porušuje svou povinnost odpovědnosti za příznivé životní prostředí, nebo pro to, že porušuje právo těchto osob na příznivé životní prostředí. Z konstrukce tohoto ustanovení vyplývá, že právo na příznivé životní prostředí by se vztahovalo nejen na osoby fyzické, ale i na osoby právnické. S podáním žaloby lze žádat i vydání předběžného opatření. Posledním ustanovením je **ochrana informátorů**, toto ustanovení zakotvuje ochranu osob, které využily svých práv jim daných tímto zákonem a tím poškodily svého zaměstnavatele. Zaměstnavateli se zakazuje podniknout proti takovýmto zaměstnancům jakékoli represivní kroky.

Návrh obsahuje velmi obecná ustanovení, jedná se nicméně o základní chartu environmentálních práv, která je provedena mnoha právními předpisy. Tento dokument tak zahrnuje ustanovení spíše proklamativní, stanovící základní instituty a principy spojené s právem na příznivé životní prostředí. Je to převratný dokument, jakýsi další krok v ochraně životního prostředí. Zakotvuje všechny podstatné instituty, které jsou k efektivní právní ochraně životního prostředí nezbytné. Zákon nebyl zatím schválen, ale věřím, že se tak brzy stane, pokud ne přímo v podobě, jako má dnes, tak alespoň v podobě vycházející ze stejných principů a obsahující stejné právní instituty. Mohl by přinést zásadní posun v ochraně životního prostředí Kanady, potažmo Britské Kolumbie.

10.3. Právo na příznivé životní prostředí de lege ferenda

V Kanadské listině environmentálních práv nachází právo na příznivé životní prostředí nové uplatnění. Je základem a určujícím principem převratných ustanovení v oblasti právní ochrany životního prostředí. Dostává skutečný obsah a skutečnou právní sílu, dobře uplatnitelnou v praxi. Ta spočívá především v žalobě, kterou jsou oprávněny na porušování tohoto práva podat osoby fyzické i osoby právnické. Spolu s propracováním ostatních ustanovení souvisejících s tímto právem, jako je například odpovědnost státu, právo na informace o životním prostředí, právo účasti na rozhodovacím procesu a dalších se právo na příznivé životní prostředí v tomto pojetí stává fundamentálním nástrojem právní ochrany životního prostředí.

Česká republika v právní ochraně životního prostředí za Britskou Kolumbií a Kanadou poněkud zaostává, je to dáno, jak je již výše zmíněno, především čtyřiceti lety izolace a stagnace v komunistickém režimu, nicméně právo životní prostředí prošlo a stále prochází rychlým vývojem a v současné době se jeho úroveň v České republice rovná úrovni zemí Evropského společenství. V České republice však doposud panuje velmi chabá povědomost o ochraně životního prostředí, i přes mnohé vznikající subjekty, které se ochranou životního prostředí zabývají, přes osvětové akce, například v oblasti třídění odpadů i přes rozšiřující se objem literatury k tématu, občané se obecně příliš ochraně životního prostředí nevěnují. Mnozí sdílejí názor prezidenta republiky, že ekologickým hrozbám není třeba přisuzovat takovou důležitost, jako jim přisuzuje výrazně větší část ekologicky odborné veřejnosti. Domnívám se, že za této situace není Česká republika na přelomový dokument podobného typu, jako je Canadian Environmental Bill of Rights, připravena. Může být však považován za metu, ke které by měl vývoj práva na příznivé životní prostředí směřovat a za několik let, až význam ochrany životního prostředí v české společnosti na úrovni laické i odborné dostatečně zesílí, je možno uvažovat o přijetí podobné právní normy, která posune celou oblast právní ochrany životního prostředí zase o krok dál.

Závěr

Ve své diplomové práci jsem se pokusila porovnat právo na příznivé životní prostředí v právním řádu České republiky a v právním řádu Britské Kolumbie. Pojem práva na příznivé životní prostředí jsem pojala široce, nejen jako ustanovení právního řádu, ale také jako princip ovlivňující celou oblast práva životního prostředí. Přistupuji k němu jako k neoddělitelné součásti právní ochrany životního prostředí a zkoumám jej především v kontextu práva životního prostředí obou srovnávaných zemí, a to z mnoha hledisek.

Na začátku jsem se zabývala pojetím základních pojmů týkajících se práva životního prostředí v obou zemích. Z porovnání vyplynulo, že pojem „**životní prostředí**“ je v právních rádech obou zemí definován poměrně jednotně. Shodnost pojetí definice životního prostředí vychází především z toho, že problematika životního prostředí a jeho ochrany byla v minulosti a je dodnes diskutována především na poli mezinárodních konferencí s účastí prakticky všech států vyspělého světa a v současné době můžeme říci, že na poli základů práva životního prostředí došlo již k určitému sjednocení. U pojmu „**příznivé životní prostředí**“ již narážíme na problém. Přívlastek „příznivé“ je velmi obtížně definovatelný, neboť co může být v jednom případě považováno za příznivé, v jiném případě pak příznivé být nemusí; míru příznivosti je třeba posuzovat ad hoc. V obou zemích je proto tento pojem definován negativně, lze parafrázovat „jako životní prostředí, které není poškozené stanoveným způsobem.“ Negativně je hodnocen fakt, který je vlastní oběma zemím že skutečnou „míru příznivosti“ životního prostředí stanoví v prováděcích předpisech úředníci ústředních správních orgánů, nikoli tedy orgány volené.

Při porovnávání vývoje právní úpravy ochrany životního prostředí jsem učinila malý exkurs do vývoje práva životního prostředí a v jeho rámci také práva na příznivé životní prostředí. Na historii ochrany životního prostředí vidíme, do jaké míry může vývoj zabrzdit doba totality. Britská Kolumbie se za přibližně sto let trvající moderní historii právní ochrany životního prostředí dostala do stadia, kdy je v právu životního prostředí prakticky jedním z „arbiterů“ současného vývoje. Česká republika v mnohém výrazně zaostává. V současné době však už prochází dobou harmonizace

práva s právem Evropských společenství a v důsledku toho prochází právo životního prostředí velmi dynamickým vývojem. Za inspirace vyspělých západních zemí a pod taktovkou práva Evropských společenství Česká republika dohání, co za ta léta zameškala.

Porovnání pramenů práva životního prostředí a práva na příznivé životní prostředí v České republice, Britské Kolumbii a v Kanadě především ukazuje rozdíl v systému práva obou zemí a také to, že způsob zakotvení práva neznamená přímo jeho důležitost. Zatímco v České republice je právo na příznivé životní prostředí zakotveno v Listině základních práv a svobod a nepřímo také v Ústavě České republiky, v Britské Kolumbii je vyjádřeno „pouze“ v několika precedenčních judikátech. Přesto se v právu Britské Kolumbie projevuje mnohem více, především jako fundamentální princip právní ochrany životního prostředí, kdežto v České republice se jedná o ustanovení spíše proklamativní, bez jakéhokoli přímého účinku.

Principy právní ochrany životního prostředí významně ovlivňují celou koncepci práva, uplatňují se při tvorbě norem, při rozhodovacím procesu soudů i při výkladu právních předpisů státními orgány při jejich aplikaci. Základní zásady vyjadřují pro každé právní odvětví jeho účel, vytčené cíle, přístup a způsob pojetí právní úpravy. Porovnání základních principů práva životního prostředí v České republice a v Britské Kolumbii jasně ukazuje, i přes odlišné právní systémy, odlišnou historii ochrany životního prostředí a odlišný význam připisovaný ochraně životního prostředí lze říci, že principy této ochrany se v podstatě v obou právních řádech shodují. S ohledem na různé teoretické přístupy k této problematice, kdy se pojetí těchto základních principů může lišit, je zjevné, že i když jsou principy třeba odlišně formulovány, vyjadřují v podstatě tutéž myšlenku. Důvodem je především to, že mnoho zásad ochrany životního prostředí se poprvé objevilo v mezinárodních dokumentech jako výsledek jednání na mezinárodních konferencích. Účastnické státy je pak převzaly do svých právních řádů.

K významu práva na příznivé životní prostředí v obou právních řádech lze říci, že i přes pevnou pozici tohoto práva v českém právním řádu, neboť je toto právo výslovně zakotveno v ústavním zákoně, má pro právní ochranu životního prostředí význam především teoretický. Z důvodu nemožnosti jeho přímé aplikace a přímé

vynutitelnosti a tedy praktického využití je však jeho význam pro praxi v právní ochraně životního prostředí spíše malý. V právu Britské Kolumbie je toto právo využíváno podstatně více, především tedy jako princip ovládající celou oblast právní ochrany životního prostředí zakotvený v několika precedentech, na které mnohdy odkazují judikáty nižších soudů. Má vliv na zákonodárství provincie i regionální, na rozhodování správních úřadů i soudů, na přístup obyvatel k ochraně životního prostředí. Je nutno však vzít v potaz, že Britská Kolumbie a celá Kanada byla vždy zemí velkého přírodního bohatství a obyvatelé k tomuto bohatství přistupovali vždy zodpovědně. Ochrana životního prostředí a s ní i právo na příznivé životní prostředí má v historii Britské Kolumbie nepoměrně větší tradici než v České republice, navíc Britskou Kolumbii nezabrzdilo čtyřicet let komunismu, kdy v České republice k žádnému významnějšímu posunu v právu životního prostředí nedošlo. Z toho také pramení silnější význam práva na příznivé životní prostředí v Britské Kolumbii. Právo životního prostředí je však velmi dynamickým oborem a můžeme doufat, že se význam práva životního prostředí v České republice v dohledu několika let významu, jaký je tomuto odvětví připisován v Britské Kolumbii a v Kanadě, vyrovná.

Náhled na právo životního prostředí jako na základní lidské právo vychází z historického vývoje jeho zakotvení v ústavním řádu České republiky a v právu Kanady, potažmo Britské Kolumbie. Ukazuje, že právo na příznivé životní prostředí je součástí obou ústavních systémů, nikoli však ve formě právního ustanovení, které by bylo vymahatelné, ať už přímo nebo v mezích zákonů. Existuje pouze ve formě principu, který sice z velké části ovlivňuje celou oblast právní ochrany životního prostředí, nicméně nelze se jej přímo ani zprostředkovaně dovolávat. Je však znakem toho, že právo se stává stále významnějším nástrojem ochrany životního prostředí. Zákonodárci si zjevně uvědomují, že dáme-li lidem právo, dááme jim zároveň i odpovědnost. Občané, vědomi si svého práva na příznivé životní prostředí, budou se chovat k životnímu prostředí ohleduplněji a sami se zasadí o jeho maximální ochranu.

Hodnocení teoretického pojetí práva na příznivé životní prostředí jako subjektivního práva a pojetí životního prostředí jako veřejného statku je poněkud jednostranné, neboť v právu Britské Kolumbie se nehodnotily takovéto teoretické otázky především z toho důvodu, že právo na příznivé životní prostředí není výslovně

ustanoveno v žádném právním předpisu. Pojala jsem srovnání tedy teleologicky a ze smyslu principu práva na příznivé životní prostředí vyvodila koncepci, že oproti českému striktnímu hodnocení práva na příznivé životní prostředí jako subjektivního práva příslušejícího pouze fyzickým osobám, v právu Britské Kolumbie přísluší toto právo všem subjektům, kritériem je však trvalý pobyt na území Kanady. Kritériem není občanství Kanady a je to tak správně, neboť právo na příznivé životní prostředí musí být logicky spojeno především s místem, kde se oprávněný vyskytuje nejčastěji, tedy kde žije. O koncepci životního prostředí v právu Britské Kolumbie jsem si udělala představu z pojetí životního prostředí v různých právních normách i judikátech, kde se hovoří o životním prostředí jako o fundamentální hodnotě lidstva, generací současných i budoucích. Pojetí životního prostředí jako veřejného statku, tedy jako hodnoty nedělitelné a všem společné, je zjevně shodné v obou právních řádech.

Stát jako garant práva na příznivé životní prostředí působí prostřednictvím státních orgánů, organizace ochrany životního prostředí v České republice a v Britské Kolumbii proto o obou zemích mnohé ukáže. V obou státech se v této oblasti v největší míře uplatní orgány státní správy, i když nezanedbatelnou roli hrají také neziskové organizace, sdružení občanů apod. Ústřední orgán státní správy, Ministerstvo životního prostředí, zastřešuje celý systém organizace. V obou státech působí na tomto poli také orgány specializované a velký význam mají orgány oblastní, neboť jsou schopny přistupovat k ochraně životního prostředí s ohledem na regionální podmínky a potřeby. Významnou institucí je kanadský *Environmental Appeal Board*, který přezkoumává rozhodnutí správních orgánů ve správním řízení a tím šetří významně práci soudům.

Na institutech kanadské Služby ochrany přírody a českých veřejných strážích vidíme rozdílný přístup obou zemí k ochraně životního prostředí. V obou případech zde osoby, které nejsou orgány státní správy, zajišťují určité činnosti pro stát a v jeho zájmu. V případě České republiky jsou veřejnými strážemi jednotlivé osoby, dobrovolníci, kterým jsou uděleny určité pravomoci odpovídající veřejné službě k ochraně přírody „v terénu.“ V Kanadě a tedy i Britské Kolumbii působí Služba ochrany přírody, která přijímá a vyhodnocuje oznámení kanadských občanů o porušení či o podezření porušování právních předpisů týkajících se životního

prostředí a v případě potřeby okamžitě zasahuje. Oba instituty znamenají dle mého názoru nepochybný přínos ochraně životního prostředí a zároveň působí pozitivně na povědomí obyvatel o jejich právu na příznivé životní prostředí, ale i o odpovědnosti za jeho kvalitu. Z tohoto důvodu by mohly být uplatněny v obou právních řádech i současně.

Problém přímé aplikovatelnosti a vynutitelnosti tohoto práva nelze bohužel řešit, neboť ani v jednom právním řádu není právo na příznivé životní prostředí přímo vynutitelné. Jako ustanovení ústavního zákona v České republice a jako právní princip v Britské Kolumbii působí spíše svou morální silou. Zabývala jsem se tedy vynutitelností tohoto práva prostřednictvím právních norem životního prostředí, vycházejíce přitom z pojetí práva na příznivé prostředí jako principu imanentního všem právním normám upravujícím ochranu životního prostředí. Klíčovou roli zde hrají normy správního práva a orgány státní správy. V České republice se proces aplikace a vynucování dodržování právních norem potýká s nejednotností úpravy, problémy přináší i „lidský faktor,“ tedy především nedostatečné znalosti a pomalá práce některých úředníků. Soudní přezkum pak neplní svou funkci dostatečně efektivně především z důvodu zdlouhavosti řízení a z toho vyplývající ztráty aktuálnosti řešeného problému. V Britské Kolumbii je právní úprava komplexnější, nicméně k chybám při aplikaci dochází jistě stejně jako v České republice. Užitečnou institucí je *Environmental Appeal Board*, který působí v první instanci stejně jako české správní soudnictví. Pravomoc a působnost tohoto orgánu je omezena pouze na rozhodování o „odvoláních“ proti rozhodnutím správních orgánů v oblasti životního prostředí, ovšem nikoli na rozhodování o správních deliktech a přestupcích, neboť jak jsem již popsala výše, tyto spadají pod kanadské trestní právo. Právo povinné strany na soudní přezkum přitom není nijak sníženo, když má tato strana možnost nechat vypracovat k rozhodnutí EAB „*judicial review*“ nezávislým soudem.

Náhrada škody vzniklé ze ztrát na životním prostředí je v Britské Kolumbii upravena výrazně lépe než v České republice. V České republice sice právní řád obsahuje základní kameny několika institutů pro užití v této oblasti, nicméně právní úprava nedopracovává problematiku do funkčního stavu. Kanadský Fond pro náhrady environmentálních škod, podřízený kanadskému Ministerstvu životního prostředí,

působí jako jakýsi přerozdělovací orgán, když finanční prostředky získané z pokut a poplatků opět uvolňuje na restituční, osvětové a výzkumné činnosti.

Klíčovým institutem v ochraně životního prostředí je dle mého názoru možnost aplikace trestních norem na činnost právnických osob. V Britské Kolumbii se uplatňuje ve formě trestněprávní odpovědnosti ředitelů, zaměstnanců, případně zmocněnců a také v podobě přímé trestněprávní odpovědnosti právnických osob. V České republice tento institut zakotven není, avšak de lege ferenda se o něm uvažuje. Jedná se o institut dle mého soudu zásadního významu pro právní ochranu životního prostředí, zejména s ohledem na rostoucí rozsah škod, které jsou schopny napáchat obchodní společnosti. V právu Britské Kolumbie by Česká republika mohla v této oblasti najít velmi významný zdroj inspirace.

Právo na příznivé životní prostředí je de lege ferenda velmi slibným nástrojem k ochraně životního prostředí, o čemž vypovídá především připravovaný návrh Kanadské listiny environmentálních práv, kde nachází právo na příznivé životní prostředí nové uplatnění. Zakotvení jeho přímé vynutitelnosti prostřednictvím možnosti podat žalobu proti jeho porušování, a to osobami fyzickými i právnickými, je zásadním průlomem v právní ochraně životního prostředí. Tato koncepce posiluje odpovědnost státu za příznivé životní prostředí, povědomí obyvatelstva o důležitosti ochrany životního prostředí, možnost postavit znečišťovatele před soud. Tím vším posiluje princip prevence v ochraně životního prostředí. De lege ferenda by mohlo být toto pojetí práva na příznivé životní prostředí metou, ke které by Česká republika mohla směřovat a tato úprava práva na příznivé životní prostředí by mohla znamenat v právní ochraně životního prostředí opět významný posun kupředu.

SUMMARY

RIGHT TO A HEALTHY ENVIRONMENT IN CZECH LAW AND IN THE LAW OF BRITISH COLUMBIA

Master's degree dissertation compares right to a healthy environment in the Czech Republic and in British Columbia, a Canadian province, and makes this comparison upon a variety of standpoints. The work also broaches the environmental regulation in both these mentioned countries in general, as the regulation gives us the context in which the right in question is applied and enforced.

The first part of the work is an introductory part that leads us into the area. The first part of work compares definition of fundamental terms related to the focus of this work between legal systems of the Czech Republic and British Columbia. The comparison shows the term "environment" is defined in both these countries quite similarly, but the term "healthy environment" is in none of these countries defined positively, but rather negatively, by enacting values and conditions under which environment can be declared unhealthy. The following part describes the development of legal regulation of environment and in that scope also the right to a healthy environment. The chapter shows that British Columbia, in its hundred years of modern history of legal protection of environment, developed into a phase where environmental law is basically an "arbiter" of current development, while the Czech Republic is rather behind in many aspects. The next part gives review of key enactments of environmental law, shows differences of legal systems of these two countries, that is the different grasp of the matter taken by continental law and common law. Before all the chapter focuses on the Czech Republic incorporating the right to a healthy environment into the Bill of Rights and indirectly also into the Constitution of the Czech Republic, while British Columbia "merely" regulates this via case law. The next part of work describes vital principles of legal protection of environment in the Czech Republic and in British Columbia and compares these principles and their concept in both these compared countries as well as causes of similarities and differences. This comparison of basic principles of environmental

law of these two countries clearly demonstrates that regardless of incompatible legal system, dissimilar history of environmental protection, differing opinion on significance of environmental protection and given varying theoretical takes on the matter, where all the concepts of these basic principles may differ, we may see nonetheless that principles of this legal protection are identical in their essence, even though they may seem to be expressed in different words, the idea they express remains the same. Hereafter in the work is a concise section on significance of right to a healthy environment in these compared countries, describing methods of regulation in the legal systems and generally also the approach of general public and professionals to this area. In the Czech Republic it is impossible to directly apply and enforce the right to a healthy environment and hence the significance and practical usefulness for legal practice in environmental law is rather low. British Columbia uses this right a lot more often, before all as a principle governing this whole area of protection of environment incorporated in several precedents, those that are often mentioned in decisions of lower courts.

The first five chapters make up a certain general introduction in this area, after which comes the theoretical part of right to a healthy environment. The sixth chapter focuses on concept of right to a healthy environment as fundamental human right, on its incorporation into constitutional systems of these two countries and impacts this concept has on environmental protection. The chapter shows the right to a healthy environment is included in constitutional systems of both the Czech Republic and British Columbia, and Canada in wider view, but not really in the form of a legal clause which could be directly enforced. It applies before all as a principle governing the whole area of legal protection of environment. The next part of work focuses on right to a healthy environment as public right and about it as subjective right that is about the personal claim to have it and the addressees of the title. Concept of environment as set of public rights, as an indivisible value common to all people, is identical in both these legal systems. Czech law evaluates right to a healthy environment as subjective right of natural persons, British Columbia gives this right to all with permanent residence within Canada.

Further chapters include comparison of practical features and impacts of right to a healthy environment. The eighth chapter describes organization of environment

protection in both these countries, the work compares organization of state administration, focuses on special government agencies in whose competence environment protection is, and legal tools these agencies have at their disposal. The role of courts in environment protection is described. In both these countries the greatest measure of responsibility and competence lies with state agencies. Both these countries also established special agencies for environment protection and district agencies also play a significant role, as these are capable of sensitive approach to environment protection and in careful considering of local needs and conditions. The work also mentions several interesting institutes further enacted by the law of British Columbia, such as the *Environmental Appeal Board* or *Conservation Officers*. The following part of work compares legal liability in environmental protection and enforceability of right to a healthy environment in both these countries, and describes the fact that this right is directly enforceable in neither of them. It further studies its enforceability as of a principle, via statutes regulating technical issues. The chapter goes through all legal areas which know legal protection of environment, describes liability for offences, liability for breaching of statutes of administrative law, restitution of damaged environment, being private law, and finally focusing on legal regulation of environment protection in criminal law. Here especially do we meet the issue of criminal liability of judicial persons as incorporated by laws of British Columbia.

The last chapter is dedicated to the question of right to a healthy environment *de lege ferenda* and before all looks at the bill of the *Canadian Environmental Bill of Rights*, which, if enacted, shall represent an essential breakthrough in legal protection of environment, especially because it shall enact direct enforceability of right to a healthy environment and consequently gives authorized persons right to file a petition for protection of this right.

Klíčová slova (*Keywords*)

Příznivé životní prostředí – základní lidská práva - Britská Kolumbie

Healthy Environment – Fundamental Human Rights – British Columbia

Použité prameny

Česká literatura:

- Damohorský M.: Právo na příznivé životní prostředí jako základní lidské právo. *Právní stát – současnost a budoucnost*. Sborník ze semináře veřejného práva., Praha, PrF UK 2001
- Damohorský, M.: *České právo životního prostředí – Czech Environmental Law*, PrF UK, Praha 2006
- Damohorský, M. a kol.: *Právo životního prostředí*, 2. vydání. Praha, C.H. Beck 2007
- Langrová, V.: *Přehled judikatury z oblasti životního prostředí*, 1. Vydání. Praha, ASPI, 2007
- Pekárek, M.: Možnosti uplatňování práva na příznivé životní prostředí v praxi. *Právo na životné prostredie - základné právo človeka*. Bratislava, Právnická fakulta Univerzity Komenského 1997. s. 80-84.
- Pekárek, M. – Jančářová, I.: *I. Právo životního prostředí*, I. díl, Brno, PF MU 2002.

Kanadská literatura:

- McMillan, T.: *The Right to a Healthy Environment: An Overview of the Proposed Environmental Protection Act*, Ottawa: Environment Canada, 1987.
- Picolotti R., Taillant, J. D.: *Linking Human Rights and Environment*, UBCPress, Vancouver 2003

Periodika a ostatní prameny:

- A Strong Foundation for Action: The Role of Environmental Rights and other Fundamental Principles in the Design of Environmental Legislation, *8th Prairie Conservation & Endangered Species Conference*, 2007
- DeMarco, J.: Fundamental Principles of Environmental Law in Canada. Online. Dostupné z: www.ecelaw.ca/halifaxMay2008Presentation%20-Jerry%20DeMarco.ppt [cit. 10.4.2009]
- Green Plans. *Environmental History*. Online. Dostupné z: http://greenplans.rri.org/resources/greenplanningarchives/canada/canada_epr_history.html [cit. 3.4.2009]
- The Supreme Court of Canada's Recognition of Fundamental Environmental values: What Could Be Next in Canadian Environmental Law?, *Journal of Environmental Law and Practice*, July 2007
- Zachová, M.: Právo na příznivé životní prostředí v ústavním systému České republiky. *Právní rozhledy* 2/1999, Praha, C.H. BECK

Internetové zdroje:

- *Ministerstvo životního prostředí České republiky*. Online. Dostupné z: <http://www.mzp.cz> [cit. 19.4.2009]
- *Státní fond životního prostředí České republiky*. Online. Dostupné z: <http://www.sfzp.cz/sekce/87/uvodni-stranka> [cit. 19.4.2009]
- *Knihovna legislativních návrhů*. Návrhy zákonů předkládaných Ministerstvem životního prostředí. Online. Dostupné z: <http://eklep.vlada.cz/eklep/page.jsf> [cit. 19.4.2009]
- *Portál Justice*, Ministerstvo spravedlnosti, Návrh trestního zákona. Online. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=2375&d=160515>
- *Portál Public Interest Lawyers Association*. Judikáty. Online. Dostupné z: <http://www.pilaw.cz/index.php?cat=cz> [cit. 10.4.2009]
- *Databáze kanadských právních předpisů*. Online. Dostupné z: <http://www.canlii.ca> [cit. 20.4.2009]
- *Environment Canada*. Online. Dostupné z: <http://www.env.gov.bc.ca> [cit. 18.4.2009]
- *Environmental Appeal Board*. Online. Dostupné z: <http://www.eab.gov.bc.ca> [cit. 20.4.2009] [cit. 16.4.2009]
- *Ecojustice*. Návrh zákona Canadian Environmental Bill of Rights. Online. Dostupné z: <http://www.ecojustice.ca/media-centre/press-releases/new-law-gives-canadians-legal-right-to-healthy-environment> [cit. 20.4.2009]
- *Environmental Damages Fund*. Online. Dostupné z: <http://www.ec.gc.ca/edf-fde/default.asp?lang=En&n=C5BAD261-1> [cit. 10.4.2009]
- *BCStats*. Statistiky životního prostředí Britské Kolumbie. Online. Dostupné z: http://www.bcstats.gov.bc.ca/data/env/env_stat.asp
- *Wikipedie*. Britská Kolumbie. Online. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Britsk%C3%A1_A1_Kolumbie [cit. 8.5.2009]
- *Wikipedie*. Česko. Online. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesko> [cit. 8.5.2009]

PŘÍLOHA

KARTOGRAFICKÉ SROVNÁNÍ ČESKÉ REPUBLIKY A BRITSKÉ KOLUMBIE

ČESKÁ REPUBLIKA

BRITSKÁ KOLUMBIE

Hlavní město	
Praha	Victoria
Rozloha celkem	
87 867 km²	944 735 km²
Z toho podíl vodstva	
2%	2%
Poměr zalesněné půdy	
33%	63,5%
Počet obyvatel	
10 467 542	4 381 603
Hustota zalidnění	
133 ob. / km²	4,70 ob. / km²
Nejvyšší bod	
Sněžka 1602 m n. m.	Mount Waddington 4016 m n. m.

Klima	
pevninské	oceánské
Průmysl	
chemický, strojírenský, těžební	lesnický, těžební, rybářství a turistický ruch
Některá volně žijící zvířata	
bobr, vydra, kormorán, los, medvěd, rys, vlk, vysoká	bobr, medvěd, los, vlk, rys, puma, kolibřík, losos, vysoká, velryby
Počet všech chráněných oblastí	
29	196
Celková rozloha	
12 875,4 km ²	114 000 km ²
Podíl chráněných oblastí vůči rozloze	
14,6%	12,5%
Druhy chráněných oblastí	
Národní park, Chráněná krajinná oblast, Národní přírodní rezervace, Národní přírodní památka, Přírodní rezervace, Přírodní památka.	Národní park – rezervace (<i>National Park Reserve</i>), Národní park (<i>National Park</i>), Mořský park provincie (<i>Provincial Marine Park</i>), Oblast dědictví provincie (<i>Provincial Heritage Site</i>), Národně historická oblast (<i>National Historic Site</i>).